

श्री. वसंत नामे, सौ. शुभदा नामे
पार्ले येथील सुप्रसिद्ध

**पार्लेकर
वडापाव सम्राट**

स्वादिष्ट
वडापाव

दादर (प) येथे (सुविधाशेजारी)
समारभासाठी बटाटावडा व समोसाच्या ऑर्डर्स
स्वीकारण्यात येतील.

मराठा भुवन (सुभाष रोड), भोगले चौक (नेहरु रोड), विलेपार्ले
आणि मालाड (पूर्व) येथेही

9324047619, 9819943106

॥ उद्धरेदात्मनात्मानम् ॥

ब्राह्मण सेवा मंडळ प्रकाशित

स्वयं

ब्राह्मण सेवा

जानेवारी २०१७
वर्ष १ • अंक २

आनंदाश्रम

वाचा आणि वीज वाचवा

मुंबईमध्ये तरी आपल्याला वीज पुरवठ्यातील व्यत्यय आणि लोड शेडींगचा विशेष त्रास जाणवत नसला तरी उर्वरीत महाराष्ट्रात जनता लोड शेडींगमुळे हैराण झालेली आहे. वीजेची मागणी आणि पुरवठा यातील प्रचंड तफावतीमुळे पुरेशी वीज उपलब्ध नाही. त्यातच इंधनाचे चढते भाव आणि उपलब्धता यामुळे विद्युत निर्मितीतही अडथळे येत आहेत. मुंबईतील वीज कंपन्या खाजगी वीज निर्मिती केंद्रांकडून चढ्या भावाने वीज विकत घेऊन वीजेची गरज भागवीत आहेत. त्यामुळे मुंबईकरांना लोड शेडींग नसले तरी वाढत्या वीज बिलांचे चटके सहन करावे लागत आहेत.

पारंपारीक पद्धतीने वीज निर्मिती करण्यासाठी लागणारे कोळसा, तेल या सारखे इंधन आपण भूगर्भातून मिळवतो. पृथ्वीच्या निर्मितीपासून ३ दशलक्ष वर्षे-पृथ्वीच्या पोटात दडलेल्या साठ्याचा सुमारे ६० टक्के हिस्सा आपण गेल्या २०० वर्षात संपविला आहे. उर्वरीत साठ्यापैकी तेलाचा साठा सुमारे ४५ वर्षे, नैसर्गिक वायू सुमारे ६५ वर्षे आणि कोळसा सुमारे २०० वर्षे या कालावधीत संपुष्टात येईल. शिवाय ही वीज निर्मिती केंद्रे मोठ्या प्रमाणात दूषित वायूच्या उत्सर्गाने पर्यावरणाचा समतोल बिघडवित आहेत ज्यामुळे वातावरणातील सरासरी तपमान वाढत आहे. या तपमानातील वाढीमुळे उत्तर आणि दक्षिण ध्रुवावरील बर्फ वितळून समुद्राच्या पातळीत वाढ होऊ लागली आहे. याचा परिणाम ऋतूचक्रावर देखील दिसू लागला आहे. इंधनाचा वापर आणि प्रदूषण टाळण्यासाठी सौर उर्जा, पवन उर्जा इ. पर्याय वापरून अपारंपारीक उर्जा निर्मितीचे प्रयत्न होतच आहेत परंतु सध्यातरी या पर्यायांसाठी लागणाऱ्या प्रचंड भांडवलामुळे अपारंपारीक उर्जा निर्मिती मर्यादित प्रमाणात होत आहे. या सर्व समस्यांवर काही प्रमाणात तोडगा म्हणून वीजेचा वापर कमीत कमी करून इंधनाची बचत करणे. एक युनिट वीज बचत म्हणजे तेवढ्या वीजेसाठी लागणाऱ्या इंधनाची बचत, इंधन न जाळल्याने होणारे कमी प्रदूषण, तेवढ्या वीजेसाठी वापरण्यात येणाऱ्या वीज निर्मिती संचाच्या उभारणीचा आणि देखभालीचा कमी खर्च आणि सर्वात महत्वाचे म्हणजे वीज बिल कमी झाल्याने होणारी पैशाची बचत.

उर्जा बचतीचे धोरण राष्ट्रीय पातळीवर राबविले जात आहेत. वीज बचत हा वीजेची मागणी आणि पुरवठा यातील तफावत काही प्रमाणात भरून काढण्याचा सर्वात सोपा उपाय आहे. उद्योगधंदे, कृषी आणि घरगुती वीजवापर हा काटकसरीने केल्यास मागणीच्या सुमारे २३ टक्के बचत होऊ शकते हे लक्षात घेऊन भारत सरकारने २००१ मध्ये एनर्जी कॉन्झर्वेशन अॅक्ट अंमलात आणला आहे. या कायद्यामध्ये केंद्र सरकार, राज्यसरकार आणि वीज नियामक आयोगांवर वीज बचतीसाठी ठोस पाऊले उचलण्यासाठी मार्गदर्शक तत्त्वे सुचविण्यात आलेली आहेत. त्यातील मुख्य तरतुदी खालील प्रमाणे -

१. विशिष्ट वर्गांच्या ग्राहकांना वीज वापर या मर्यादेहून कमी आहे त्यांना प्रमाणपत्र देणे.
२. विद्युत उपकरणांना गुणवत्ता दर्जा देणे व दर्जेदार उपकरणांच्या वापरासाठी प्रोत्साहन देणे.
३. ब्युरो ऑफ एनर्जी एफिशियन्सी ची स्थापना करणे.
४. एनर्जी कॉन्झर्वेशन बिल्डींग कोड अंमलात आणणे.
५. एनर्जी कॉन्झर्वेशन फंड उभारणे.

या तरतुदी अंमलात आणण्यासाठी विविध स्तरांवर पाऊले उचलण्यात आली आहेत.

कमीत कमी वीज खर्च करणारी मानांकीत दर्जेदार उपकरणे बाजारात उपलब्ध आहेत. विशेषतः रेफ्रिजरेटर्स, वॉशिंग मशीन्स आणि एअर कंडीशनर्स या जास्त वीज वापरणाऱ्या उपकरणांची खरेदी करतांना आपण ब्रँडेड आणि ४ किंवा ५ तारांकीत उपकरणे निवडली पाहिजेत. जागरूक नागरीक म्हणून आपणापैकी प्रत्येकाने या कार्यास थोडा थोडा हातभार लावला तरीही प्रचंड वीजेची बचत होऊ शकते. या बाबतीत वीज वितरण कंपन्यांनीही पुढाकार घेऊन ग्राहकांसाठी वीज बचतीच्या काही योजना आखल्या आहेत.

आपल्या रोजच्या घरगुती वापरातील वीजेचा वापर आपण काटेकोरपणे करून पुढे दिलेल्या सुचना अंमलात आणल्यास वीजेची योग्य बचत होईलच परंतु वीज बिलही कमी होऊन पैशाची बचत होईल.

दिवे आणि पंखे

१. शक्यतो दिवसा उजेडी दिवे लावणे टाळा. नैसर्गिक हवा खेळती असल्यास पंखे टाळा.
२. दिवे नेहमी स्वच्छ ठेवा त्यामुळे जास्त प्रकाश मिळेल.
३. सी. एफ. एल् (कॉम्पॅक्ट फ्लुरोसेंट लॅम्प) वापरा या दिव्यांमध्ये तेवढ्याच प्रकाशासाठी साध्या दिव्याच्या सुमारे एक तृतीयांश वीज वापरली जाते.
४. खोल्या वापरात नसतांना सर्व दिवे व पंखे बंद करा.
५. साध्या ट्यूबसाठी ४० वॉट वीज व चोकसाठी १२ वॉट वीज लागते. त्या ऐवजी २८ वॉटची ट्यूब आणि ३ वॉटचा इलेक्ट्रॉनिक चोक वापरा तो तेवढाच प्रकाश देतो.
६. पंख्यासाठी इलेक्ट्रॉनिक रेग्युलेटर वापरा.

रेफ्रिजरेटर

आपल्या वीज बिलातील मोठा वाटा फ्रिज उचलतो म्हणून फ्रिजचा वापर काळजी पूर्वक करा.

१. फ्रिज मोकळ्या हवेशीर ठिकाणी ठेवल्यास उत्तम. हवा खेळती रहाण्यासाठी भिंतीपासून फ्रिज किमान ६ इंच दूर ठेवा.
२. फ्रिजचे तापमान ऋतू प्रमाणे नियंत्रित ठेवा.
३. फ्रिजचा दरवाजा कमीत कमी काळ उघडा ठेवा.
४. गरम पदार्थ लगेच ठेऊ नका.
५. फ्रिजमध्ये पदार्थ ठासून भरू नका.
६. दर आठवड्यास फ्रिज डीफ्रॉस्ट करा.

गिझर

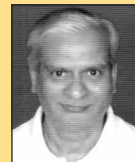
१. शक्य असल्यास गॅस गिझर वापरा.
२. ऋतूनुसार गिझरचे तपमान बदला.
३. स्टोरेज गिझर वापरणे चांगले.

टि.व्ही.

शक्य असल्यास साध्या टि.व्ही ऐवजी एल.सी.डी. टि.व्ही वापरा. साध्या टि.व्हीच्या तुलनेत एल.सी.डी. टि.व्ही निम्मी वीज खर्च करतो.

इतर

१. मोबाईल पूर्ण चार्ज झाल्यावर तो चार्जर पासून वेगळा करा आणि चार्जर मेन स्वीच पासून बंद करा.
२. विद्युत उपकरणे शक्यतो रिमोटने बंद न करता मेन स्वीच पासून बंद करा. तेव्हा खूप वेळ वापर नसेल तेव्हा (उदा. रात्री) मेन स्वीच बंद करा.
३. एका वेळी एक किंवा दोन कपड्यांना इस्त्री करण्याऐवजी जास्त कपडे इस्त्री करा. कपड्यांच्या प्रकाराप्रमाणे इस्त्रीचे तपमान ठेवा.
४. गरज नसेल तेव्हा कॉम्प्युटर स्वीच ऑफ करा. स्क्रीन सेवर वापरा. डेक्सटॉप मॉनीटर (२४० वॉट) ऐवजी एल.सी.डी. मॉनीटर (१२० वॉट) आणि या दोन्ही ऐवजी लॅप टॉप (९० वॉट) वापरणे उत्तम.
५. शक्यतो ३ न्या मजल्या पर्यंत चढण्यासाठी लिफ्ट वापर टाळा. उतरण्यासाठी जीने वापरा.
६. ए.सी. २४° से. ग्रे. तपमानावर सेट करा.
७. वॉशिंग मशिनच्या क्षमते एवढे कपडे एकदम धूवा. कपडे ड्रायरमध्ये न वाळवता हवेत वाळवा. चला तर मग वर दिलेले मुद्दे अंमलात आणून आपणही वीजेची बचत करूया.

दत्तकुमार रा. सुखटणकर 9322218644
Retd. Sr. Vice President - Reliance Energy

नमस्कार मंडळी,

मागील महिन्याच्या पहिल्या स्वयम् चे प्रकाशन धुमधडाक्यात झाले. त्यानंतर आठवड्याभरात सर्व सभासदांना अंक घरपोच केला, असंख्य सभासदांनी कार्यकारिणीतील सदस्यांना प्रत्यक्ष भेटून, दूरध्वनीवरून संपर्क साधून किंवा चक्क पत्र लिहून कौतुकाचा वर्षाव केला.

खरंच मंडळी, अशी कौतुकाची थाप पाठीवर पडली की कष्ट सार्थकी लागल्याचे समाधान मिळते. असे मनोर्षय वाढवल्याबद्दल कोटी कोटी धन्यवाद. परंतु त्याचबरोबर एक विनंती. काही चुका, त्रुटी राहिल्या असतील तर त्याही आमच्यापर्यंत जरूर पोहोचवा. याच संदर्भात खेदाची एक गोष्ट इथे नमूद करते. जवळ-जवळ २००-२५० कुरिअर किंवा पोस्टाने पाठवलेल्या प्रती पत्ते बदललेले असल्याने परत आल्या आहेत. या निमित्ताने सर्व सभासदांना नम्र विनंती - कृपया आपले पत्ते बदलले असतील अथवा एखाद्या सभासदाचे निधन झाल्याचे ज्ञात असेल तर ताबडतोब मंडळात कळवावे. त्यामुळे मंडळाचा वाया जाणारा बराच खर्च वाचेल.

या अंकाच्या मुखपृष्ठावर मंडळाच्या महत्वाकांक्षी उपक्रमाचे, नेरळ स्थित आनंदाश्रमाचे फोटो आहेत. २००६ सालापासून कार्यान्वित झालेले वृद्धाश्रम, मोकळी हवा-उजळ असलेली ही वास्तू. सेवाभावी वृत्तीने येथील सर्व वृद्धांची काळजी घेणारे आणि सुग्रास अन्न जेवू घालणारे कर्मचारी. अशा काही वैशिष्ट्यांमुळे ५३ ज्येष्ठ निवासी इथे गुण्यागोविंदाने रहात आहेत.

आनंदाश्रमात वेगवेगळ्या संस्थेची, तसेच शाळेची मुले आजी-आजोबांना भेटायला येतात आणि त्यांच्याशी गप्पा मारतात. त्यांची मने रिझविण्यासाठी छान-छान कार्यक्रम करतात.

आर्थिक अडचणीमुळे अर्धवट राहिलेला हा प्रकल्प आता पूर्णत्वाकडे नेण्याचे आढावा प्रयत्न आम्ही करित आहोत. काही कायदेशीर बाबी पूर्ण करण्याचे शर्थीचे प्रयत्न चालू आहेत. परंतु त्याचबरोबर धनसंचयही करणे आवश्यक आहे. हा प्रकल्प यशस्वी करण्यासाठी हातभार लावावा अशी कळकळीची विनंती.

या अंकातून आपण आपल्या व्यवसाय, उद्योगधंद्याची जाहिरातही करू शकता. स्वयम् च्या माध्यमातून किमान ५००० सभासदांपर्यंत माहिती पोहोचू शकेल. या अंकात जाहिरातीचे दरही छापले आहेत.

चला तर मंडळी, १६ ते २० जानेवारी २०१५ दरम्यान संक्रमण महोत्सवात भेटूच.

धन्यवाद.

सौ. कल्पना साठे

६६ तर
सांगायचं
म्हणजे..९९

आगामी कार्यक्रम

संक्रमण व्याख्यानमाला २०१५

- १६ जाने. हिंदी चित्रपटसृष्टीतील प्रयोगशील संगीतकार - मृदुला दाटे-जोशी
- १७ जाने. विचार करायला शिकू या, चांगले आयुष्य निवडू या - रेणू गावस्कर
- १८ जाने. शिक्षणाचे नवे प्रवाह आणि समाजाची भूमिका - रेणू दांडेकर
- २० जाने. शरिरात रोगांची उत्पत्ती आणि त्यांचे नैसर्गिक उपचार (सांधेदुखी, उच्च रक्तदाब, कोलेस्ट्रॉल) - डॉ. हिरल शहा
- १९ जाने. इंटरनेट / सोशल मिडियाच्या जाळ्यात - सोनाली पाटणकर

कार्यकारी संपादक

६० सौ. कल्पना वसंत साठे

स्वयम् संपादकीय मंडळ

- ६० श्री. विनायक कृष्णाजी लेले
- ६० श्री. संतोष बाळकृष्ण वैद्य
- ६० श्री. अभय अनंत सावरकर
- ६० सौ. अधिता अर्चिस लेले
- ६० सौ. नीला विद्याधर वैशंपायन
- ६० श्री. घन :श्याम त्रिंबक जोशी

संपादन सहाय्य

६० हर्डीकर अॅण्ड असोसिएटस्

मुखपृष्ठ

६० प्रज्ञा हरणखेडकर

अंक सजावट व मांडणी

६० एपीज डिझाईन अॅण्ड प्रिन्टस्

संपादकीय विभाग पत्रव्यवहार

६० स्वयम्, ब्राह्मण सेवा मंडळ,
भवानीशंकर रोड, दादर (प),
मुंबई ४०० २८

ई-मेल : svayamsm@gmail.com

वेबसाईट : www.bsmdadar.com

हे मासिक सौ. कल्पना साठे यांनी ब्राह्मण सेवा मंडळ यांचेसाठी नवलाई प्रिंट हाऊस प्रा. लि., पाईप लाईन, अंधेरी पूर्व येथे छापून, ब्राह्मण सेवा मंडळ, भवानी शंकर रोड, दादर येथे प्रसिद्ध केले.

या अंकात प्रसिद्ध झालेल्या मतांशी संचालक व संपादक सहमत असतीलच असे नाही.

ये रे ये रे पैसा...

आर्थिक शिक्षण - मुलांना देणे

-जयंत विद्वांस

मला आलेल्या वाचकांच्या प्रतिक्रियांमध्ये काही जणांनी असे विचारले आहे की मुलांना आर्थिक शिक्षण कसे द्यायचे ?

तुम्हाला तुमच्या लहानपणी आर्थिक व्यवहार केव्हा केला ते आठवतंय का? कोणाच्या मदतीने केला? कसा केला? त्याबाबतच्या तुमच्या आठवणी कशा आहेत? तुमच्या मुलांना तुम्ही पहिला व्यवहार कधी करायला दिला? मुलांच्या व्यवहाराच्या आठवणी हृद्य आहेत का?

मी सात-आठ वर्षांचा असताना घराच्या जवळ वडील त्यांच्या मित्रांबरोबर गप्पा मारत उभे होते. मी जवळच होतो. एका मित्राने मला एक रुपया दिला आणि विशिष्ट नाममुद्देचे सिगारेटचे पाकिट आणावयास सांगितले. मी पाकिट व उरलेले पैसे त्यांच्या हातावर ठेवले. त्यांनी मोजून खिशात टाकले. दुसऱ्या दिवशी वडिलांनी मला एक रुपया दिला आणि ग्लुकोज बिस्किटचा पुडा ४० पैसे व खारी बिस्किट पुडा ३५ पैसे घेऊन ये व उरलेले २५ पैसे मोजून घे असे सांगितले. मी दोन पुडे व १० पैशांची दोन नाणी व ५ पैशांचे एक नाणे वडिलांकडे दिले. त्या संध्याकाळी आम्ही बिस्किटे खाल्ली व नंतर वडिलांनी सिगारेट पिण्याचे दुष्परिणाम सांगितले. दहावीत असताना दूरदर्शनवर एक माहितीपट पाहिला-‘डेथ बाय इन्स्टॉलमेंट’. पुढे आयुष्यात सिगारेट ओढावी असे कधीही वाटलेच नाही. कॉलेजमध्ये इतर मुलांनी विचारल्यावर सांगायचो, “मला नाटक, सिनेमा खूप आवडतात आणि त्यासाठी पॉकेटमनी पुरत नाही तर सिगारेट कुठे परवडणार?”. मी माझ्या मुलीला पहिलीत असताना लगेरी खेळण्यासाठी रबरी चेंडू आणण्यासाठी दोन रुपये दिले होते. त्यानंतर लहान सहान व्यवहार खूप करण्यास दिले. प्रत्येक वेळेस उरलेली रक्कम मोजून परत घेतली.

मुलांना दहाव्या वर्षापासून बँकेचे व्यवहार समजू शकतात. आपल्या खात्यात जमा असतील तरच पैसे काढता येतात, ते काढण्यासाठी चेक

किंवा विथड्रॉवल स्लीप कशी लिहितात, पैसे कसे जमा होतात, पे-इन-स्लिप कशी लिहावी, पासबुकातील नोंदी कशा पद्धतीने तपासाव्यात, मुलांना स्वतःचे एक बचत खाते स्वतःच हाताळावयास द्यावे. नातेवाईकांनी दिलेली बक्षिस रक्कम त्यांना या खात्यात जमा करण्यास सांगावे. स्कॉलरशीप किंवा पिगीबँकेत जमलेली रक्कम यात जमा करण्यास सांगावी. अशा रकमेतून एखादी महाग वस्तू त्यांना घेऊन द्यावी. माझ्या मुलीला मी दोन चाकी सायकल

तिच्या खात्यातील जमा रकमेतून घेऊन दिली. स्वाभाविकच मुलगी सायकल स्वतः साफ करून ठेवत असे, सांभाळून हाताळत असे.

माझ्या एका मित्राने त्याच्या मुलाला अशी सवय लावली आहे की नातेवाईकांनी दिलेली अर्धी रक्कम एका खात्यात भरायची. त्या खात्यात रु. पाचशेच्या वर रक्कम जमा झाली की त्याचा मुलगा मला फोन करतो. “काका, टाटाच्या लहान मुलांच्या योजनेत मला अजून रुपये पाचशे भरायचे आहेत, फॉर्म पाठवा”. एक

दिवस मला या मुलाचा फोन आला. “काका, मी आजपर्यंत सात वेळा टाटा मध्ये पैसे भरले. ते किती वाढले”? मी संगणकावर पाहून त्याला लगेच माहिती दिली. हा मुलगा आता आठवीत गेला आहे. मी मित्रास विचारले, “उरलेल्या अर्ध्या रकमेचे काय करतो?”. तो म्हणाला, “हा पर्याय मी मुलावरच सोपवला आहे. त्या रकमेतून किमती खेळणे आणायचे की मित्रांबरोबर मॅकडोनाल्डमध्ये जायचे? एकदा सिंगापूरला गेलो असताना एका प्रदर्शनात साध्याशा खेळांत भाग घेण्यासाठी फ्री भरमसाठ सांगत होते. मी ‘नको’ म्हणालो, तर मुलगा म्हणाला, माझ्या जमलेल्या रकमेतून मी खेळतो. माझ्याजवळ पर्याय नव्हता. त्याच्याजवळची रक्कम संपणार होती. पुढे मुंबईत आल्यावर दोन महिने तो कंजूस झाला होता. माझ्याजवळ रक्कम मर्यादित आहे आणि त्यातून मी काय करायचे हा माझा चॉईस आहे. एक मिळवण्यासाठी दुसरे सोडावे लागणार आहे”.

आपण मुलांमध्ये पैशाबाबत काय जीवनमूल्ये बिंबवतो हे महत्त्वाचे आहे. मुलांनी वस्तू विकत आणल्यावर उरलेले पैसे परत द्यावेत. घरात काम करण्याचा अप्रत्यक्षपणे मोबदला दिल्यासारखे होते. मग मुले घरात मदत करण्यास नाखूष होतात. मुलांना एखाद्या प्रदर्शनात स्टॉलवर काम करण्यास उद्युक्त करावे किंवा दिवाळीत शुभेच्छापत्रे वा फटाके आणून विकण्यास त्यांना मदत करावी. त्यात फायदा झाल्यावर आपल्या पहिल्या कमाईचे कौतुक मुलांना खूप असते. मुलांचा कल व आईवडिलांचा स्वभाव पाहून काय करता येईल हे ठरवावे.

माझ्या दुसऱ्या मित्राने त्याच्या मुलास मे महिन्याच्या सुट्टीत डासांसाठीचे गुडनाईट

मनातले श्लोक

सबब ही स्वतः लंगडी असून
सर्वात जास्त तीच चालते.

घरोघरी जाऊन विकण्यासाठी दिले. त्या मुलासाठी हा वेगळा अनुभव होता. लोकांच्या दारावरची बेल वाजवल्यावर काही लोक वेडेवाकडे शब्द वापरत तर काही जण “तुला वडिल नाहीत कां? कपड्यांवरून चांगल्या घरातला वाटतोस, मग हे काय करतोस? तुझ्या वद्दा पुस्तकांसाठी मदत करू कां?” इ. अनेक प्रश्न विचारत. वडील मोठ्या हुद्द्यावर काम करतात म्हटल्यावर, “काय अवदसा आठवली” असेही म्हणत. यामधून त्याच्या विक्रीकौशल्य आले. एक महिन्यासाठी सुरू केलेला व्यवसाय पुढे वर्षभर चालवला. आज हाच मुलगा एका बहुराष्ट्रीय कंपनीचा मार्केटिंग मॅनेजर म्हणून काम करतो आहे.

मुलांना चैन आणि गरज यातील फरक समजवता येतो. एका कागदावर विविध खर्चाची यादी करा. गहू, तांदूळ, भाज्या, फळे, दूध, घर, गाडी, वातानुकूल यंत्रे, कपडे, उंची कपडेलते, दागिने इ... या वस्तूंचे वर्गीकरण करण्यास सांगावे. चैनीच्या वस्तूंची खरेदी पुढे

ढकलता येते व गरजा पुढे ढकलता येत नाहीत हे १०-११ वर्षांच्या मुलाला सहज समजते. आज हा फरक आईवडिलांना तरी समजतो कां असा प्रश्न निर्माण झाला आहे. मॉलमध्ये जाऊन हल्ली नको असलेल्या वस्तू सुद्धा ट्रॉलीमध्ये भरून घ्यायच्या व क्रेडिट कार्डने पैसे द्यायचे ही आज फॅशन झाली आहे. हे सर्व आपण मुलांच्या समोर करीत असतो.

आर्थिक संस्कार मुलांवर करण्यासाठी ते आपल्यावर होणे तितकेच गरजेचे झाले आहे. माझ्या मित्राला मी फोन करून सांगितले, “माझा लेख लोकसत्तामध्ये आला आहे, वाचलास कां?” हा मित्र एका कंपनीत प्रॉडक्शन मॅनेजर आहे. तो म्हणाला, “लोकसत्ता वाचला, पण तुझा लेख दिसला नाही.”

“पान १०वर आहे आर्थिक साक्षरता नावाने”. त्यावर अनपेक्षितपणे उत्तर मिळाले, “हे पान मी कधी वाचतच नाही”. याची मुलगी संगणकीय शास्त्राचा अभ्यासक्रम शिकत आहे. पुढे काय सांगू?

आपल्याजवळ चांगल्या कंपनीचे शेअर्स घेऊन टेवावेत, त्याचा वार्षिक अहवाल आपल्या टेबलावर मुलांना दिसला तर मुले गुळगुळीत कागद उलटवून बघण्याचा विचार करतील. आज पारशी, गुजराती, मारवाडी कुटुंबात ४-४ पिढ्या चालत आलेले टाटा, बिल्डा कंपन्यांचे शेअर्स आहेत. आपल्यापासून सुरुवात करू या. पुढच्या पिढ्यांत नक्कीच उतरेल.

पुढील भागात मुलांना पॉकेटमनी द्यावा कां? किती द्यावा? कसा द्यावा? हे पाहू.

तुमचे प्रश्न असल्यास ईमेल ने जरूर कळवा. उत्तर देण्याचा प्रयत्न करू.

जयंत विद्वांस

9892202011

jayantvidwans61@rediffmail.com

श्रीराम मंगल कार्यालय, आपटे

व्रतबंध, साखरपुडा, विवाह, विवाहाचा २५वा वाढदिवस, षष्ठ्यब्दीपूर्ती, विवाहाचा ५०वा वाढदिवस, पंचाहत्तरी, कौटुंबिक संमेलन, स्नेहसंमेलन, सहल, कार्यशाळा अशा सर्व कार्यांसाठी पुण्यापासून ११५ किमी, मुंबईपासून ८५ किमी, पनवेलपासून २२ किमी द्वारकाधीश मंदिरापासून ५ किमी अंतरावर असलेल्या निसर्गसुंदर मंगलमय वातावरणात आपटे गावातील श्रीराममंदिराच्या प्रांगणात

श्रीराम मंगल कार्यालय

१०० ते १२५ माणसांची

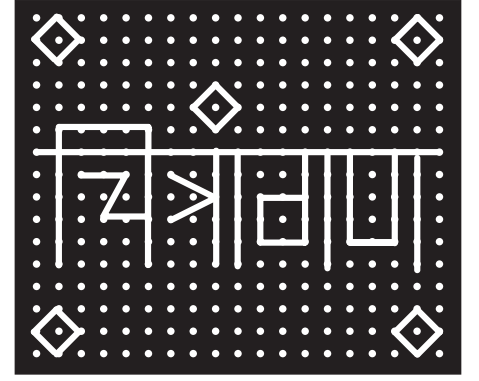
सकाळपासून चहा, नाश्ता, रुचकर जेवणाची सोय.

किफायतशीर दरात पुरोहित, फोटोग्राफर,

मनोरंजक कार्यक्रमाची उपलब्धता.

सेवा मंडळातील सदस्यांना २०१५ वर्षात खास सवलत.

संपर्क : यशवंत बर्वे 09960671387 अनिल हर्डीकर 9819421858

काही दिवसांपूर्वी व्हॉट्सअॅप्स वर कुणीतरी एक व्हिडिओ पाठवला होता. एक मुलगा गिटार वाजवतोय. त्याच्या बाजूला दुसरा मुलगा हातात कॉफीचा मग घेऊन बसलाय आणि एक मुलगी झोपाळ्यावर झुलत गाणी म्हणतयेय. एकाच लयीची ३-४ गाणी एकमेकांत बेमालून जोडून त्यांनी एक छान साखळी गुंफली आहे. तिथेही त्या क्षणाचा आनंद इतका मनापासून घेतायत की पाहणाऱ्याला त्या शब्दांच्या, स्वरांच्या गोडीसकट तिघांचा मूड खूप भावतो. विशेषतः त्या मुलीचा.

संथ झुलणाऱ्या झोपाळ्यावर बसून आवडते गाणं म्हणणं हा किती सुंदर अनुभव आहे. ज्यांना झोपाळा प्रिय आहे त्यांना माझं म्हणणं पटेल. एका क्षणात बसणाऱ्याला रिलॅक्स करणारी ही एक जादूची खुर्ची. एका लयीत डोलत राहाणं हा आनंददायी अनुभव प्रत्येकाने अर्भकावस्थेपासून घेतलेला असतो. अगदी १०-१२ दिवसांच्या रडणाऱ्या बाळाला जरी उचलून घेतलं, हातांच्या पाळण्यावर तोलत, जवळ घेऊन हलकेच हिंदोळे दिले की ते लगेच रडायचं थांबतं. उचलून घेणाऱ्याची उब जशी त्याला हवीहवीशी वाटते तशीच लयबद्ध हालचालही आवडत असते. पाळण्याचा शोध बहुधा यातूनच लागला असावा.

पूर्वी मोठ्या घरांमध्ये किंवा वाड्यांमध्ये ओसरीवर, शिसवी लाकडाचा, पितळी कड्यांचा झोपाळा असायचाच. त्याच्यावर बसण्याचा मान मात्र घरच्या कर्त्या पुरुषाचा. पानाचं तबक बाजूला ठेवून, मिशांना पीळ देत हलकेच झोके घेत समोर बसलेल्या गावकऱ्यांची गाऱ्हाणी ऐकणारा सावकार, सरपंच किंवा पाटील हा जुन्या मराठी सिनेमातला ठरलेला सीन.

तसाच लक्षात राहिलाय तो महल मधला गूढ, अगम्य झोपाळा. कधी त्यावर मधुबाला दिसते तर कधी तो रिकामाच झुलताना दिसतो. त्यानंतर अनेक गूढ चित्रपटांमध्ये हा रिकामा झोपाळा दिसला. मात्र हलताना त्याच्या कड्यांचा करकर आवाज मात्र हवाच. त्याशिवाय ती वातावरणनिर्मिती होणे कठीणच.

अलिबागजवळ झिराडला माझ्या आजीचं घर होतं. आम्ही सुट्टीत कधीतरी तिथे रहायला जात असू. त्या घरात एक छान मोठा लाकडी झोपाळा होता. माझ्यासाठी झिराडला जाण्यासाठी हे सर्वात मोठं आकर्षण होतं. आम्ही सर्व भावंडं उठल्यापासून झोपेपर्यंत त्या झोपाळ्यावरच असायचो. त्यातल्या त्यात मी जरा जास्त वेळ. खाणं तिथेच, पत्ते खेळणं, पुस्तक वाचणं, रेडिओ ऐकणं, नुसतंच कुठंतरी तंद्री लावून पडून राहाणं हे सगळं त्या पडवीतल्या झोपाळ्यावरच. बसलेल्या स्थितीत झोके घेणं सहज शक्य होई. प्रश्न पडायचा तो आडवं झाल्यावर. मग आजुबाजूने कुणी जातंय का याचा वेध घेत राहायचं आणि कुणी घरातून आतबाहेर करताना दिसलं की त्याच्याकडून मोठ्ठा झोका देऊन घ्यायचा. त्या पडवीला तिन्ही बाजूने लाकडी गज होते, पिंजऱ्यासारखे. एकदा आम्ही पाठीमागच्या गजाला दोरी बांधली आणि तिचं दुसरं टोक झोपाळ्याच्या कड्यांना. मग काय, आनंदाचे डोही आनंद तरंग!

मुंबईतल्या घरांमध्ये मात्र झोपाळे क्वचितच दिसतात. माझ्या एका परिचितांकडे सोफ्याऐवजी तीन माणसं सहज बसतील असा छान लांबरुंद झोपाळा आहे. हल्ली अशा

झोपाळ्यांना बसायला आणि पाठ टेकायला मऊ गादीपण असते. त्यावर छान छोट्या उशा असतात. तुलनेने कमी जागा व्यापतील असे एका माणसापुरतं केनच्या खुर्चीचे झोपाळेही काही घरांतून दिसतात. झोपाळ्यावर बसून संथ लयीत झोके घेत पुस्तक वाचण्यात, आपल्याच नादात काहीतरी गुणगुणण्यात जी मजा आहे ती शब्दांत मांडणं खूप कठीण आहे.

काही दुर्दैवी लोक मात्र हा आनंद लुटू शकत नाहीत. दोन-चार मिनिटांच्या वर ते झोपाळ्यावर बसूच शकत नाहीत किंवा बसले तर त्यांना झोपाळा स्थिर लागतो. खुर्चीसारखा. नाहीतर डोकं गरगरतं म्हणे. बिच्कारे! असो.

गाण्यांमधून हा झोपाळा आपल्याला नेहमीच भेटत आलाय. 'झुलतो बाई रास झुला...जाई आभाळा', 'सावर रे सावर रे उंच उंच झुला',

‘झोपाळ्यावाचून झुलायचे’ मधला नसलेला झोपाळा, चौकट राजामधला काळजाचा ठोका चुकवणारा ‘झोका’, ‘उंच’ या शब्दाबरोबर झोपाळ्यावर बसून पायाने रेटा दिल्याचा फील देणारं ‘झुले उंच माझा झोका’ हे मालिकेचं शीर्षक गीत, अशी कितीतरी उदाहरणं देता येतील.

याच झोपाळ्याचं थोडं अनोखं रूप म्हणजे हिंदोळा. मात्र ह्याची जागा घरात नाही. एखाद्या मोठ्या झाडाला, बहुधा कदंबवृक्षाला दोरीनं किंवा पारंब्यांनी बांधलेला छोटा फळीचा उंच उंच झोपाळा म्हणजे हिंदोळा. आपल्या सर्वांना हिंदोळा म्हटलं की माणिक वर्माचं ‘घननीळा लडिवाळा, झुलवू नको हिंदोळा’ हे आणि हेच गाणं चटकन् आठवतं. या हिंदोळ्यावर कधीतरी राधा एकटी बसली तरी तिला झोके घायचे ते कृष्णानेच, हे समीकरण अगदी

पक्कं. पण यावर सहसा कुणी एकटं नसतं, बसायचं ते जोडीनं. राधाकृष्णासारखं. डोळे मिटून बासरी वाजवणारा तो घननीळ कृष्ण आणि त्याच्यावर रेलून तृप्ती अनुभवणारी राधा. ही राधा सुद्धा कशी, तर जिचे केस वाऱ्यावर उडताहेत, पदर फडफडतोय, पैजण घातलेल्या नाजूक पायांनी जमिनीचा आधार सोडलाय, तिचं अवघं अस्तित्व कृष्णसख्याने व्यापून टाकलंय.

प्रत्येक स्त्रीच्या मनात चिरतरुण राधा कुठे तरी दडलेली असते. पण रुक्ष व्यवहारी जगात आपल्याला या राधेचा पार विसर पडलेला असतो. तिच्या भावभावना आपल्याला परक्या वाटायला लागतात, अनोळखी होतात.

तुम्हाला कधी झोपाळ्यावर बसण्याची संधी मिळाली तर एक अनुभव नक्की घेऊन पहा. आवाजापासून शक्यतो लांब राहायचं किंवा

आपलं लक्ष त्या कोलाहलापासून काढून घ्यायचं. आपल्याच आत आत डोकावायचा प्रयत्न करायचा. डोळे अर्थात मिटायचे. अशी कल्पना करायची की आपण उंच झाडाला लटकणाऱ्या हिंदोळ्यावर बसलोय. मंद वारा वाहतोय आणि माझा कृष्णसखा माझ्यासोबत आहे. प्रयत्न तर करुन बघा. बासरीचे मंजुळ स्वर नक्की ऐकू येतील.

-चित्रा वाघ

9821116936

chiwagh@gmail.com

जगाच्या पाठीवर कुठेही जा, मात्र ट्रॅव्हल इन्शुरन्स पॉलिसी आमच्याकडूनच घ्या

- ४० वय वर्षे ८५ पर्यंत वैद्यकीय चाचणीची आवश्यकता नाही.
- ४० पॉलिसी ५०,००० डॉलर्सपासून ५ लाख डॉलर्सपर्यंत उपलब्ध.
- ४० आम्ही कोणत्याही इन्शुरन्स कंपनीची पॉलिसी देतो.
- ४० प्रिमियमचे दर अत्यंत माफक
- ४० पॉलिसीची संपूर्ण माहिती, त्याची संपूर्ण सेवा त्वरित देण्याची व्यवस्था करतो.
- ४० आपला काही क्लेम असेल तर आपल्याला संपूर्ण मार्गदर्शन करुन आपली नुकसानभरपाई मिळेपर्यंत सेवा.

श्री. अनंत पु. गोखले

भ्रमणध्वनी : ९८६९५२६२५२

दूरध्वनी : २६८३२२३३

इ-२/७०३, विजयनगर सोसायटी,

स्वामी नित्यानंद मार्ग,

अंधेरी (पूर्व), मुंबई ४०० ०६९.

email: anant2611@yahoo.co.in

.....हे पान श्री. संतोष वैद्य यांचेकडून.....

कुणाचा काय नेम ?

- अनिल हर्डीकर

३१ डिसेंबरची संध्याकाळ. आम्ही चाळिशी ओलांडलेल्यांनी सालाबादाप्रमाणे मावळत्या सूर्याला आणि उगवत्या चंद्राला साक्षी ठेवून आपापल्या ओठांना लावलेले ग्लास नव्या वर्षाच्या सूर्याच्या आगमनापर्यंत खाली करून खाली ठेवण्याचा नेम याही वर्षी पूर्ण केला. कोरम फुल्ल होता. नाही म्हणायला चिन्त्या आमच्यात असून नसल्यासारखा होता. एकतर संध्याकाळी तो उशिरा आला. “चिन्त्या आला नाही तर सूर्य मावळणार कसा ?” गोट्याच्या ह्या वाक्यालाच त्यानं, चिन्त्यानं एन्ट्री घेतली. चिन्त्याच्या आगमनाचा मित्रमंडळास झालेला आनंद त्याचा ‘चिंता करतो विश्वाची’ टाईप चेहरा पाहून मावळला. चिन्त्याला आम्ही त्याच्या विनमूडाचं कारण आपापल्या परीनं विचारले. तो “काही नाही” म्हणाला पण काहीतरी विनसलं आहे हे आम्ही ताडलं आणि चिन्त्याला बोलतं केलं पाहिजे असं मी ठरवलं. चिन्त्या केवळ उपचार म्हणून तिथं आला होता. गैरहजर राहून रात्रीला आणि मैत्रीला न जागण्याचा त्याच्यावर आळ येईल ही भीती त्याला असावी.

“पुढल्या वर्षीचा काय नेम ?” हे माझे उद्गारवाचक विधान नव्हते. प्रश्न होता.

“आजवर गेली तशीच कूर्मगतीनं वर्षे सरकणार असतील तर जगण्यात मला तरी राम वाटत नाही” चिन्त्या वदला.

‘राम’ हा शब्द चिन्त्या ‘हरामखोर’ ही शिवी देताना आणि ‘आराम चाललाय’ हे साभिनय सांगताना तेवढा उद्गारतो. चिन्त्या विज्ञानप्रेमी. मी त्याच्या तोंडून आलेल्या रामनामामुळे हबकलो. चिन्त्यानं माझ्याकडे सिगरेट मागितली, मी दिली. त्यानं शिलगावली. म्हणाला, “विज्ञानाचं फाजील कौतुक चाललंय. आज होईल, उद्या जमेल ह्या आशेवर राहिलो. विज्ञानानं अजून कितीतरी बाबतीत प्रगती करायला हवी आहे.”

मी सांत्वनासाठी हात त्याच्या पाठीवर ठेवला. म्हटलं, “अरे, काही गोष्टी आपल्या हातात नसतात.”

“मला त्या घ्याव्या लागतील” म्हणत चिन्त्यानं स्वतःचे ओठ ओले करण्याइतका घोट घेतला. मला चिन्त्याच्या ह्या ताना कळेनात. त्यानं थेट गाण्याच्या शब्दाकडे वळावं म्हणून मी थेट विचारलं, “चिन्त्या, तू आज एवढा का धुमसतोहेस ?”

सिगरेटचा दीर्घ झुरका मारत चिन्त्या म्हणाला, “विज्ञानाला अद्याप न जमलेले शोध मी या वर्षात लावणार आहे.”

त्याचा तो निर्धारी आवाज ऐकून तो घरूनच घसा ओला करून निघालाय की काय अशी शंका मला आली.

“अरे व्वा ! कसले शोध ?” मी..

“मी शांततेची एक ऑडीओ वॉसेट काढणार आहे.” चिन्त्याच्या वाक्यानं माझी, “कळेचिना, कळेचिना, कळेचिना” अशी भारूड अवस्था झाली. माझ्या उघड्या

तोंडाचा अर्थ कळून चिन्त्या म्हणाला, “हे बघ, शहरातल्या वाढत्या गोंगाटानं कान किटतात. घरातल्या टीव्हीवर संतत धारावाहिक कार्यक्रम कोसळत असतात. जाहिराती डोकं उठवतात. पोरं नव्या पिक्चरमधल्या कवायती गाण्यांनी जीव नकोसा करतात. वेगवेगळ्या चॅनलवरच्या त्याच त्याच बातम्या पिच्छा सोडत नाहीत. चाळीशीनंतर आपल्याला शांततेची आवश्यकता आहे. आपल्यासाठी शांततेची एक ऑडीओ कॅसेट करणं गरजेचं आहे. मी ती करणार.”

“त्यापेक्षा कानात कापूस घाल,” हे मी मनात बोललो. तेही त्याला ऐकू गेलं असावं. तो म्हणाला, “तू म्हणशील, कानात कापूस कोंबला की झालं. यू आर रॉग. अरे, शांततेची ऑडीओ कॅसेट केली की आपल्याला त्याचा व्हॉल्यूम कमीअधिक करता येईल. ही कॅसेट करताना मी एकीकडे काळोखाच्या दिव्याचा ही शोध लावणार आहे.”

एकंदरीत चिन्त्या येत्या वर्षात बरेच दिवे लावणार हे माझ्या लक्षात आलं. ‘काळोखाचा दिवा’ हे ऐकून डोक्यात प्रकाश पडत नव्हता. मी तसं चिन्त्याला म्हणालो. चिन्त्या म्हणाला, “दिवा लावला की उजेड पडतो. ह्या दिव्यामुळे अंधार होणार, काळोख होणार.” चिन्त्याच्या दिव्यतेजाला मी मनोमनी प्रणिपात केला. चिन्त्याला म्हणालो, “दारं खिडक्या लावली, पडदे टाकले, डोक्यावर पट्टी बांधली की झाला काळोख,” हे म्हणण्यामागे चिन्त्यावर एका मागोमाग एक शोध लावण्याचा ताण पडू नये हीच भावना होती. पण चिन्त्यानं वादळात नाव ढकलण्याचा निर्धारच केला असावा. “डोन्ट स्टॉप मी. ज्यांना झोप येत नाही अशा जगभरातल्या बांधवांना ते एक वरदान ठरेल.” - चिन्त्या.

“पण काय रे चिन्त्या, तुझ्या खोलीतला काळोख बाहेर पडून उजेडातले चिडले तर ?”

“त्यांना बघून घेऊ.”

“काळोखात की उजेडात ?” - मी विचारलं.

काही वेफर्सचा जीभेवर चुराडा करून, चकण्याचा बकाणा भरून मी चिंत्याला चुकवणे हे मनात धरून नव्या मित्राला शोधताना चिंत्यानं अडवलं. “सिलिंग टीव्हीची कल्पना कशी आहे ?” - चिंत्यानं पुसलं.

“पण मग टीव्हीच्या फळीवर काय ठेवायचं ?”

“फळी घाल....बंबात,” चिंत्या पेटला होता.

गीझरच्या जमान्यात चिंत्यानं बंब काढावा हे मला आवडलं नाही.ते सुध्दा त्याच्यासारख्या विज्ञानाचा पुरस्कार करणाऱ्यानं ?

“रात्री बेडवर आडवं झालं की १८०° च्या कोनात टीव्ही पहाता आला पाहिजे. सिलिंगचा वापर होऊन, जागेची बचत होईल.”

“आडवं पडल्यावर टीव्ही बघणं राहतं बाजूला. मी क्षणात घोरायला लागतो”-मी.

“No problem, घोरू लागलास की टीव्ही ऑटो ऑफ. टायमरच लावायचा. तुझ्या घोरण्याचा आवाज आला की टीव्ही ऑफ, पोका योके.”-चिंत्या

हा चिंत्या सिलिंग फॅन पाटोपाट टीव्ही सिलिंगवर टाकून घरातल्या रिकाम्या जागा भरणाऱ्या काय अशी मला भीती वाटायला लागली. मी हातातला ग्लास हलका करून डोकं थोडं जड केलं.

“अमेरिकेत लोकल कॉल फुकट आहे. तुला माहित्येय ?” - चिंत्यानं विचारलं.

“फुकट फोन करायला मिळेल म्हणून अमेरिकेला जाणं परवडणारं नाही, मूळात तिथूनचा लोकल माणूस माझ्या परिचयातला नाही.” - मी प्रॅक्टीकल डिफीकल्टी बोलून दाखवली.

“मी म्हणतो, आपल्याकडेचे लोकल कॉल्समध्ये बहुतांश कॉल्स, चेक तयार आहे का ?, अमित/अमिता घरात आहे का ? आज मी ऑफीसात येणार नाहीये, अशा प्रकारचे असतात. त्यामुळे अशा प्रश्नांची उत्तरं हो किंवा नाही अथवा बरं अशीच असतात. अशा क्षुल्लक कारणासाठी झालेल्या फोनसाठी भारतासारख्या गरीब देशाला एक रुपया परवडणारं नाही. त्यामुळे अशा कॉलचे पैसे

आकारू नयेत.” - चिंत्या.

“चेक तयार आहे का ? या प्रश्नाला हो आणि नाही याबरोबर आणखीन एक ऑप्शन हवा. रॉग नंबरचा.” - मी अनुभवावरून शहाण्यासारखं बोललो.

चिंत्यानं हसून दाद दिली.

चिंत्याच्या ह्या शोधांच्या गर्दीत मी हरवून बसलो. मी घेत होतो पण माझं विमान झेप घेत नव्हतं. मी चिंत्याकडे पाहिलं. चिंत्या नव्या शोधाची अनाऊंसमेंट करणार असं स्पष्ट दिसत होतं. मी तो नवा आयटम सिलिंग शिलाई मशीन की धुलाई मशीन असा विचार करत असताना चिंत्यानं वेगळाच आयटम काढला.

“गोपू, आपल्याला वॉल क्लॉक किती वेळा लागतं ?” चिंत्यानं मला चढू घायची नाही असं ठरवलं असावं बहुधा.

“वा काय प्रश्न आहे ? चोवीस तास,” मी म्हणालो.

“यू आर रॉग !”... चिंत्या म्हणाला. मला पटले. त्याच्या शेजारी मी बसलो आणि त्याला धुमसायचं कारण विचारलं हे माझं चुकलंच.

“यू आर रॉग ! हे बघ, घरी रात्री आपण उशीरात उशीरा १२ पर्यंत पोहोचतो, झोपतो. सकाळी ६ च्या आधी कधीच उठत नाही. रात्रीचे हे ६ तास सेकंदकाटा आणि मिनिटकाटा गरागरा फिरतात instead बारांनंतर घड्याळ Autostop झालं आणि सहा तासांनंतर सगळे काटे सहा वाजण्याचाय स्थितीपासून पुन्हा Autostart झाले तर ?”

चिंत्यानं माझं पुरं झाड केलं होतं. माझा समज होता भूतंच मानगुटीवर बसतात. चिंत्या मला सोडचिना. मीच थोडं सोड्याचं विसावण घातलं आणि पुन्हा घोटभर प्यायलो. संजू नावाच्या माझ्या तारणहारी मित्राला दुरुनच आमच्या दिशेनं येताना पाहिला. मी आता चिंत्याच्या तावडीतून सुटणार याचा आनंद वाटायच्या आतच बंड्यानं संजूला, ती दोघं सिरियसली काहीतरी बोलताहेत, मीही त्यांना डिस्टर्ब केलं नाही, तू ही करू नकोस, असं सांगून माझ्या सुटकेचा दोर अर्ध्यावरच कापून टाकला.

चिंत्यानं माझा ताबा घेतला होता. मग मीही

त्याला शरण गेलो.

वर्षभरातला राहिलेला छळ काढण्यासाठी विश्वनियंत्यानं त्याची योजना केल्येय असं मी माझ्या मनाला समजावलं. चिंत्या मध्ये मध्ये बोलायचा थांबायचा तो पिण्यासाठीच.

“....तू मला सांग, आज शहरातून वेळेची बचत, श्रमांची बचत, जागेची बचत करणं गरजेचं आहे. खरं की नाही ?” - चिंत्यानं प्रश्न केला. मी हो म्हणालो.

“गरजेचं नाहीये ना ?” असंही चिंत्यानं विचारलं असतं तरी मी त्याची री ओढली असती.

“मी ड्रीमीओचा शोध लावतोय.”

ड्रीमीओ हे काय लचांड आहे हे न कळताच “अरे व्वा ! छान !” असं म्हणालो.

“काय आहे की येऊन जावून आपल्याला शहरी धवळाधवळीच्या आयुष्यात करमणुकीसाठी वेळच मिळत नाही.” - चिंत्या.

इथे मात्र मला करमणुकीचं टॅक्सेशन झालं होतं.

“....आपण झोपेत फिल्म पाहतो ?”-चिंत्या.

“नाही”- मी.

“मी जो ड्रीमीओ बनवतोय त्यामुळे आपण स्वप्नांच्या जागी झोपेत हवी ती फिल्म बघू शकू. वेळेचा अपव्यय वाचेल. झोपेत पिक्वर टाकायचे. विज्ञानाची प्रगती होणं महत्वाची आहे.कुणी झोपले तर झोपू देत. किंबहुना हा शोध लावण्यामागे लोकांना शांत झोपता यावं आणि मनोरंजनाचा आनंदही उपभोगता यावा हीच संकल्पना आहे.” - चिंत्या म्हणाला.

पार्टीत आम्ही दोघे, मी आणि चिंत्या वेगळे बसलो होतो. इतर मित्रांचे विनोद चालले होते. हसणं, खिदळणं, पीजे बहराला आले होते. मी चिंत्याला म्हणालो, चल, त्यांच्यात जाऊन गप्पा मारू, उरलेल्या वर्षात थोडासा हर्ष पदरात पाडू.

“Okay! तू जा गोप्या, तुला मी आवडत नाही. तुला माझं बोलणं आवडत नसेल तर..” चिंत्याला वास्तवाचं भानही दिसलं होतं...“तू

जा. पण मी तुला सांगतो, त्यांचे तेच तेच पार्टीजोक्स चालू असणार, शेअर्समध्ये गेलेल्या पैशाची रडगाणी गात असतील, कुणीतरी कमावल्याच्या थापा मारत असतील, बायकोला टरकणारे नवरे, बायकोला घाबरत नाहीच्या गमजा करणार, पोरगा नापास झाल्याचं कारण तो मेडीकली फिट नव्हता सांगत असणार... इथं विज्ञान... आज विज्ञान या शब्दांनी मला पुन्हा जायबंद केलं.

“तुला मृद्गंध माहितये ?” - चिंत्या.

“हो, कोणाचा बरं काव्यसंग्रह आहे ?” ...मी

“तो काव्यसंग्रह घाल तुझ्या.. चुलीत” चिंत्या.

“अरे व्वा ! नवीन जागा..”

“...तापल्या मातीवर ज्याक्षणी पहिल्या पावसाची धार कोसळते त्यावेळी वातावरणात पसरतो मृद्गंध. मातीचा वास.” हा विज्ञान शाखेचा प्रेमी, आर्टसच्या कॅम्पमध्ये काय विहरतोय ? माझ्या मनात विचार आला. ...तो रेकॉर्ड करायचाय. हवा तेव्हा मृद्गंध लावायचा. नवीन पुस्तकांचा वास, कल्हईचा वास, म्हावऱ्याचा वास, कुळथाच्या पिठल्याचा वास, कढवल्या तूपाचा वास, तिळगुळाचा वास अनेक वास रेकार्ड करायचे. मंगलकार्यात सनईची ध्वनीफित लावतो तश्या वेगवेगळ्या प्रसंगी गंधफिती लावायच्या आणि वास ग्रहण करायचा.” अंत्या चांगलाच चेकाळलेला होता. माझ्या रुपानं नव्या वर्षात साकार करायची स्वप्नं (स्वप्नंच ती !) ऐकणारा एक श्रोता गावला होतो.

“....एवढंच काय माझ्या तर डोक्यात अशी कल्पना आहे की चित्रपटात रणवीर कपूर, दीपिका पडुकोण फुलांच्या बागेतून फिरतील, नाचतील, अंग घुसळतील तेव्हा त्या बागेतील फुलांचा वास आपल्या नाकांपर्यंत गेला पाहिजे. व्हिलनच्या मनगटावरच्या कोठीवरच्या गजऱ्याचा वास आपल्याही बसल्या जागेवर यायला हवा, ”..चिंत्या मोक्याट सुटला होता.

चिंत्याला हे अती होतंय असं सांगावं असं मनात येत असूनही मी गप्प उभा राहिलो. उद्या, मी म्हणालो, म्हणून चिंत्यानं शोध लावले नाहीत आणि विज्ञानाच्या प्रगतीला खीळ बसली असा

माझ्यावर आरोप व्हायला नको.

वर्षाच्या प्रारंभी जो तो पुढील वर्षात करावयाच्या गोष्टींची, नेमांची यादी करतो, हिशोब, रोजनिशी, सुविचार, पत्र अशी लेखी स्वप्नं पाहिली जातात. कुणी शरीर कमवायचं योजतो तर कुणी पैसे, कुणी वजन घटवायचं ठरवतं तर कुणी कुणाला गटवायचं ठरवतं. कुणी काहीतरी धरायचं ठरवतो तर कुणी सोडायचं. काठावर पास झालेले फर्स्टक्लास मिळवायचं स्वप्न पहातात. नव्या नोकरीच्या पहिल्या महिन्यात विनम्रतेचा, मेहनतीचा कळस गाठला जातो. नवीनवी सून सासूसासऱ्यांचा शब्द खाली पडू देत नाही तद्वत ह्या नववर्षाच्या नशा असतात. भलेभले बहकतात, बरळतात. येरे माझ्या मागल्या म्हणत पुढच्या एकतीस डिसेंबरला आपण नवी स्वप्नं पहातो हा काही मी लावलेला शोध नाहीये. तेव्हा चिंत्याचं बोलणं तुम्ही सिरीयसली घेऊ नका. तोही घेण्याची शक्यता नाहीये, पण तरीही कुणाचा काय नेम ! चिंत्या शोध लावेलही.

-अनिल हर्डीकर

9819421858

hardikarsutradhar@gmail.com

आपले एक सभासद श्री. उल्हास मुकुंद परांजपे जलवर्धिनी प्रतिष्ठानचे ट्रस्टी आहेत. ते प्रतिष्ठानच्या कर्जत येथील रेन वॉटर रिसोर्ट केंद्राला, तसेच फेरोसमेंट वॉटर स्टोरेज टँक म्युझियमला भेट द्यायला या, असे आमंत्रित करत आहेत.

त्यांची वेबसाईट आहे -

jalwardhini.org

त्यांचा मोबाईल नंबर आहे -

09820788061

थो डे को

ही आहे मराठी गाण्यांची यादी. मात्र ज्याने ही केलीय त्याला मुळात मुळाक्षरे चुकीची शिकवली आहेत. या गाण्याच्या यादीत एकेका गायकाचे, गायिकेचे एकच गाणे आहे. ओळखा पाहू.

१. गिकठिक साऊज सभे जागना
२. डीचशाम झी दभी अछीय गाझू ले
३. शिदाघे आड मपभथ्या दगी
४. एप वाधा जुनाथा
५. आघा नुछिम जकिलग
६. लखादशा
७. मेडोशिवी घोझधोख
८. काठीखा सिखाघा स्त्रिम पलेशा
९. सरक मुड साझमा
- १० कघा जो वझतमाम घाचान्धी किगयी

(२)६ / (२)७ / (६)३ / (६)६
/ (६)६ / (६)६ / (६)७ / (६)७
/ (६)८ / (६)९ / (६)९ / (६)९ /
(६)९ / (६)९ / (६)९ / (२)६
/ (६)९ / (६)९ / (६)९ / (६)९
/ (६)९ / (६)९ / (६)९ / (६)९
/ (६)९ / (६)९ / (६)९ / (६)९

२५ डिसेंबर २०१४ हा दिवस देशाच्या इतिहासात सुवर्णाक्षरांनी लिहिला जाईल. कारण त्या दिवशी भारतीय राजकारणातील भीष्माचार्य अटल बिहारी वाजपेयी, ‘महमना’ पं. मदनमोहन मालवीय दोघांनाही त्यांच्या जन्मदिवसाचे औचित्य साधून भारतरत्न या सर्वोच्च बहुमानाने गौरवण्यात आले.

२६ जानेवारी १९५० रोजी सार्वभौम भारतीय प्रजासत्ताक अस्तित्वात आल्याला ६५ वर्षे तर २ जानेवारी १९५४ रोजी भारतरत्न पुरस्कार सुरु झाल्याला ६१ वर्षे पूर्ण व्हावीत हाही एक दुर्मिळ योगायोग. भारतीय राज्यघटनेतील संबंधित तरतुदींप्रमाणे सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रातील गौरवास्पद कार्यासाठी मान्यवर व्यक्तींना प्रजासत्ताक दिनी दिल्या जाणाऱ्या पद्मभूषण, पद्मविभूषण व पद्मश्री पुरस्कारांच्या मांदियाळीतील सर्वोच्च बहुमानाचा सन्मान म्हणजे भारतरत्न.

जाड प्लॅटिनम चौकटीत एका बाजूला पिंपळपानाच्या पार्श्वभूमीवर कोरलेली व चंदेरी, सोनेरी मुलामा असलेली सूर्यप्रतिमा व दुसऱ्या बाजूला रेखांकित भारताच्या नकाशाच्या पार्श्वभूमीवर ‘सत्यमेव जयते’ बोधवाक्य असलेले पदक असे या देशातील वलयांकित व सर्वोच्च बहुमानाचे देखणे स्वरूप आहे. वास्तविक पाहता इतर नागरी पुरस्कारांप्रमाणे भारतरत्न पुरस्कारही दरवर्षी देणे अपेक्षित होते. पण गेल्या ६१ वर्षात तो ४५ वेळाच दिला गेला. त्याचप्रमाणे बहुतेक वेळा तो एकापेक्षा अधिक मान्यवरांना दिला गेला तर काही वर्षी दिला गेलाच नाही.

याचे प्रमुख कारण म्हणजे १९७७ मध्ये देशातील पहिले बिगर काँग्रेस सरकारचे पंतप्रधान मोरारजी देसाई यांनी सर्व नागरी पुरस्कार रद्द केले. त्यावेळी आलेले व्यंगचित्र अजूनही आठवते. एका गांधीटोपीवाल्या पुढाऱ्याला त्याची पत्नी म्हणते, “अहो तुम्ही काही काळजी करू नका. आपण तुमच्या होणाऱ्या मुलीचे नावच पद्मश्री ठेऊ. मग तर तुमचा पद्मश्री पुरस्कार कोणी हिरावू घेऊ शकणार नाही.” पण या बाबतीतला आणखी

एक योगायोग म्हणजे पुरस्कार रद्द करणाऱ्या मोरारजी देसाईनाच १९९१ साली भारतरत्न देण्यात आला.

सर्वसाधारणपणे हा सर्वोच्च पुरस्कार भारतीय नागरिकत्व असलेल्या सामाजिक व सांस्कृतिक क्षेत्रात असाधारण कार्य करणाऱ्या उत्तुंग व्यक्तिमत्त्वांना देण्यात येतो. पण तरीही काया-वाचा-मने भारतीय समाज जीवनाशी एकरूप व समरस झालेल्या नोबेल पारितोषिक विजेत्या मदन टेरेंसा यांना तो १९८० मध्ये देण्यात आला. पण अफगाणिस्तानातील ‘सरहद्द गांधी’ खान अब्दुल गफार खान १९८५ मध्ये तर जागतिक वर्णद्वेषाविरुद्धच्या लढ्याचे प्रखर प्रतिक व महात्मा गांधींकडून प्रेरणा घेतलेले दक्षिण आफ्रिकेचे गांधी व राष्ट्राध्यक्ष नेल्सन मंडेला यांना भारतीय नागरीक नसूनही भारतरत्न पुरस्काराने सन्मानित करण्यात आले. यावरून मोरारजी देसाई व हिंदी चित्रपटसृष्टीतील बुजुर्ग अभिनेते दिलीपकुमार उर्फ युसुफखान यांना ‘निशान-ए-पाकिस्तान’ हा पाकिस्तान सरकारचा सर्वोच्च सन्मान दिल्याचीही आठवण होते.

भारतरत्न पुरस्काराच्या इतिहासाचा मागोवा घेताना ठळकपणे जाणवणाऱ्या काही गोष्टी म्हणजे शुभारंभाच्या १९५४ साली दिल्या गेलेल्या सन्मानाचे विनीचे ३ मानकरी म्हणजे स्वतंत्र भारताचे पहिले गव्हर्नर जनरल चक्रवर्ती सी. आर. राजगोपालाचारी, जागतिक कीर्तीचे शास्त्रज्ञ डॉ. चंद्रशेखर व्यंकटरमण व भारताचे पहिले उपराष्ट्रपती ज्यांच्या शिक्षणक्षेत्रातील योगदानाच्या स्मरणार्थ ५ सप्टेंबर शिक्षकदिन म्हणून साजरा केला जातो ते डॉ. सर्वपल्ली राधाकृष्णन, भारतीय प्रजासत्ताकाचे पहिले पंतप्रधान पं. जवाहरलाल नेहरु, जागतिक कीर्तीचे अभियंते मोक्षगुंडम् विश्वेशरय्या यांना गौरविण्यात आले. १९५८ मध्ये म्हणजेच लोकमान्य टिळकांच्या जन्मशताब्दी वर्षानंतर दोनच वर्षांनी महाराष्ट्रातील स्त्रीशिक्षण चळवळीचे प्रणेते महर्षी धोंडो केशव कर्वे हे वयाच्या शंभराव्या वर्षी व ‘याचि देही याचि डोळा’ हा सन्मान स्वीकारणारे सगळ्यात वयोवृद्ध तर सचिन तेंडुलकर सर्वात तरुण ‘भारतरत्न’. पण आपल्याला अभिमान वाटण्यासारखी गोष्ट म्हणजे महर्षी कर्वे यांच्याप्रमाणेच हिंदू कायद्याचे तज्ञ पां. वा. काणे, भूदान चळवळीचे प्रणेते व बहुभाषातज्ञ विनोबा भावे, भारतीय राज्यघटनेचे शिल्पकार डॉ. बाबासाहेब आंबेडकर, उद्योगपती जे. आर. डी. टाटा, जिच्या नावातच सप्तस्वर आहेत ती (स्वर) लता मंगेशकर, सप्तस्वरभास्कर पं. भीमसेन जोशी व सुनील गावस्कर नंतरचा भारतीय क्रिकेटचा दुसरा विक्रमादित्य सचिन तेंडुलकर, अशा महाराष्ट्रातील ७ नररत्नांना भारतरत्न मिळाले. त्यामुळे जणू ‘महाराष्ट्र मेला तर राष्ट्र मेले, महाराष्ट्राविना राष्ट्रगाडा न चाले’ या सेनापती बापटांच्या शब्दांची प्रचिती आली.

आपापल्या क्षेत्रातील अपवादात्मक व देदीप्यमान क्षेत्रातील बहुमान असलेला ‘भारतरत्न’ हा किताब प्रत्यक्षात मात्र राजकीय क्षेत्राचीच मक्तेदारी ठरला. आजी माजी राष्ट्रपती व उपराष्ट्रपती, पंतप्रधान, राज्याचे मुख्यमंत्री व केंद्रिय मंत्री यांना बहुतांशाने हा

सन्मान मिळाला. त्यामध्ये डॉ. राजेंद्रप्रसाद, डॉ. राधाकृष्णन्, डॉ. झाकीर हुसेन, डॉ. व्ही. व्ही. गिरी, डॉ. अब्दुल कलाम आझाद यांच्यासारखे राष्ट्रपती तर पं. जवाहरलाल नेहरू, इंदिरा गांधी व राजीव गांधी यांच्यासारखे एकाच घराण्यातील ३ पंतप्रधानही होते. के. कामराज

व एम. जी. रामचंद्रन (तामिळनाडू), गोपिनाथ बारडोली (आसाम), डॉ. बी.सी.रॉय (प. बंगाल) असे राज्यांचे मुख्यमंत्री त्याचप्रमाणे गोविंद वल्लभ पंत व सी. सुब्रमणियम या केंद्रिय मंत्र्यांनाही हा सन्मान मिळाला.

ज्येष्ठ स्वातंत्र्यसैनिक व शिक्षणतज्ञ पुरुषोत्तमदास टंडन, खऱ्या अर्थाने भारताचे

लोहपुरुष व भारताचे पहिले उपपंतप्रधान वल्लभभाई पटेल, राजकीय क्षेत्रातील साधेपणाचे प्रतीक गुलजारीलाल नंदा, माजी राष्ट्रपती व आंतरराष्ट्रीय कीर्तीचे अणुशास्त्रज्ञ डॉ.ए.पी.जे.अब्दुल कलाम, भारताच्या पहिल्या स्वातंत्र्यलढ्याच्या अध्वर्यु अरुणा असफ अली, दुसऱ्या स्वातंत्र्यलढ्याच्या मागचे प्रेरणास्थान जयप्रकाश नारायण, नोबेल पारितोषिक विजेते अर्थतज्ञ व अनिवासी भारतीय डॉ. अमर्त्य सेन, जागतिक कीर्तीचे रसायन शास्त्रज्ञ डॉ. सी.ए.एन्.आर.राव अशा दिग्गजांना हा सन्मान लाभल्याने भारतरत्नचे सोने झाले. कलाक्षेत्रातील जागतिक कीर्तीचे चित्रपट दिग्दर्शक सत्यजितरे, गायिका एम.एस.सुब्बलक्ष्मी व सतारवादक रविशंकर तसेच, ज्यांच्या सनईवादनाने काशी विश्वेश्वराच्या मंदिरात मंगलप्रभात होत असे ते शहनाई नवाज बिस्मिल्लाखान व पं. भीमसेन जोशी यांच्यामुळेही या सन्मानाचाच सन्मान झाला.

१९६५च्या भारत पाकिस्तान युद्धात देदिप्यमान विजय मिळवून देणाऱ्या लाल बहादूर शास्त्रींसारख्या पंतप्रधानांना मरणोत्तर भारतरत्न देता यावे म्हणून घटनादुरुस्ती समर्थनीय ठरली. पण हॉकीसारखा खेळ खेळणारे शेकडो देश असताना १०-१२ देशांतच खेळल्या जाणाऱ्या क्रिकेटमध्ये शतकांचे शतक करणारा सचिन तेंडुलकर विश्वविक्रमी ठरतो व त्याला हा सन्मान मिळावा म्हणून तसेच पाऊल उचलणे कितपत

योग्य झाले हा वादाचा विषय ठरू शकतो. मग जागतिक दर्जाच्या ऑलिंपिकमध्ये भारताला सुवर्णपदक हॉकीचे जादूगार ध्यानचंद किंवा कुस्तीमधले रौप्यपदक मिळवून देणारे खाशाबा जाधव दुर्लक्षित कां? असाही प्रश्न आजपर्यंत अनुत्तरित आहे.

भारतरत्नसारखा देशातील सर्वोत्तम बहुमान स्वीकारतानाही विजेत्यांना विनम्रपणे खाली झुकावे लागते. तेव्हा भारतरत्न अटल बिहारी वाजपेयींच्याच कवितेतील शब्द आठवतात..

“मेरे प्रभू,
मुझे इतनी उँचाई कभी मत देना
गैरों को गले न लगा सकूँ
इतनी रुखाई कभी मत देना....”

-मु.गो. सराफ

9930775375, 02226836069
mukundsaraf@gmail.com

Advertisement Rates for SVAYAM

	1 Time	3 Times	6 Times	Yearly
Coloure Front Page	10,000	30,000	50,000	1,00,000
Colour Inner Front Page	7,500	22,500	37,500	75,000
Colour Inner Back Page	5,000	15,000	25,000	50,000
Colour Back Page	For Brahman Seva Mandal			
Inner Pages : Full Page B/W	3,000	9,000	15,000	30,000
Half Page B/W	2,000	6,000	10,000	20,000
Quarter Page - B/W	1,000	3,000	5,000	10,000

Page Sponsor - Rs.500/-

अवताराची गोष्ट

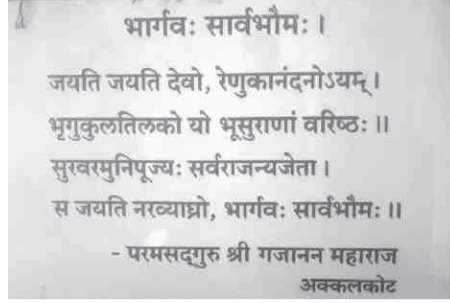
चिरंजीव परशुराम भूमी

सौ. अश्विनी आणि श्री. अनिल गानू

श्री भगवान परशुरामांना सर्व चित्पावनांचा आद्यपुरुष, दैवत मानतात. मग हा आपल्या ज्ञातीचा आद्यपुरुष कसा आहे? या भावनेतून भगवान परशुरामांविषयी जास्त माहिती मिळवत गेलो, वाचत गेलो, आणि लक्षात येऊ लागलं की चारी वेदांवर प्रभुत्व असलेले, ज्ञानसाधना, तपःसाधना करणारे भगवान परशुराम शस्त्रविद्येसाठीही उपासना करणारे आहेत, बलोपासना करणारे आहेत. ज्याचा उपयोग अन्यायाला प्रतिकार करण्यासाठी, अन्यायींना शासन करण्यासाठी त्यांनी केलेला आहे. ज्या भार्गवामांची माता रेणुकादेवी क्षत्रिय आहे, ज्यांनी दशावतारामधील परशुरामांच्या नंतरचा दाशरथी राम, जो क्षत्रिय आहे त्याला आपला वैष्णवी चाप देऊन आपली शक्ती संक्रमित केली, अशा भगवान परशुरामांनी २१ वेळा पृथ्वी निःक्षत्रिय केली, या विधानात खरंच तथ्य आहे कां? अशा अनेक प्रश्नांची उत्तरे आपल्याला तेंव्हाच मिळू शकतात जेव्हा तटस्थपणे त्यांचे चरित्र आपण वाचू, अभ्यासू.

भगवान परशुराम असे आहेत की ज्यांना चित्पावनांनीच नाही तर जगातील कोणीही दैवत मानावे. संपूर्ण पृथ्वी जिंकल्यावर, निःस्पृहपणे त्याचे केलेले दान आणि कोकणभूमी निर्माण करून त्यांच्या सृजनशीलतेचे झालेले दर्शन - अशा पूजनीय वंदनीय भगवान परशुरामांचे, त्यांच्या व्यक्तिमत्वाला साजेसे अनोखे काहीतरी उभे करावे, असे गेली अनेक वर्षे आमच्या मनात पक्के रुजले होते. आम्ही स्वतःच्या मिळकतीतून गेली तीस वर्षे, दरमहा काही ठराविक रक्कम या विशेष कार्यासाठी वेगळी राखून ठेवीत होतो व आज त्याचेच हे पूर्णत्वाचे रुपांतर दिसत आहे.

आमचे ज्येष्ठ जावई श्री. राजेंद्र मनोहर यांनी बुरोंडी येथील त्यांनी प्लॉट्सची केलेली स्कीम दाखवण्यासाठी आम्हाला नेले असताना, त्या स्कीममधील सगळ्यात वरचा प्लॉट आम्हाला परशुरामभूमीसाठी आवडला आणि आम्ही तिथे परशुरामाचे शिल्प उभं करण्याचे ठरविले.

शिल्प कमीत कमी १० फूट उंचीचे असावे असे ठरले. यानंतर शिल्प कोणी बनवायचे आणि कोणत्या मटेरियलचे करायचे हा प्रश्न उभा राहिला.

शिल्प कोणी करावे यासाठी विविध गांवांमधून नामवंत शिल्पकारांशी भेटून चर्चा केली. माहिती घेतली, ताम्रपुतळा आमच्या आर्थिक गणिताच्या बाहेर होता, म्हणून फायबरचे शिल्प बनविण्याचे ठरविले. मग फायबरच्या मटेरियलविषयी जास्त माहिती मिळविण्याचे काम सुरू झाले. शिल्प open to sky, शिवाय समुद्राजवळ असल्याने UV radiation proof, तसेच त्याला भेगा जाऊ नयेत यासाठी वेगळे मटेरियल आणले. फायबर मटेरियल निवडीसंबंधी पुण्यातील तज्ञ श्री. दादा काकडे

यांनी प्रेमाने सल्ला दिला. शिल्प आमच्यासमोर, आम्ही दिलेल्या सामुग्रीतून घडावे अशी आमची अट असल्याने, अनेक नामवंत शिल्पकारांनी माघार घेतली. शेवटी सोलापूरचे शिल्पकार ज्ञानेश्वर गाजूल यांनी आमच्या अटींवर शिल्प बनविण्याचे मान्य केले.

श्री. ज्ञानेश्वर शिवाजी गाजूल हे सोलापूरचे रहिवासी आहेत. त्यांचे वडीलही शिल्पकार, वडिलांनीच त्यांना शिल्पकलेचे शिक्षण दिले. त्यांनी आजपर्यंत अनेक शिल्पे घडविली आहेत परंतु एवढे मोठे शिल्प ते प्रथमच घडविणार होते. म्हणूनच त्यांनी हे आव्हान स्वीकारले. प्रथम साडेतीन फुटी लहान शिल्प त्यांनी तयार करून आम्हाला दाखविले आणि त्यानंतर २१ फुटी शिल्प, पुण्याजवळ वेळू या गावी श्री. पांडुरंग पांगारे यांच्या जागेत बनविले.

फायबर हलके असल्याने शिल्पाच्या आतून स्टील स्ट्रक्चर उभे केले. वाऱ्याच्या वेगापुढेही शिल्प घट्ट रहावे यासाठी शिल्पाची foundation frame कशी असावी यासाठी पुण्यातील structural Engineer श्री. सुहास गजानन जोशी यांनी आराखडा दिला. आता शिल्प उभे

करण्यासाठी चौथरा कसा असावा याविषयी आर्किटेक्ट श्री. हेमंत शरदचंद्र साठचे, पुणे, यांचेशी झालेल्या चर्चेमधून अर्धगोल पृथ्वीची कल्पना निश्चित झाली. २१ फुटी शिल्पाला

योग्य असा पृथ्वीचा आकार हवा म्हणून ४० फूट व्यास ठरला. बुरोंडी येथील बांधकामाची संपूर्ण जबाबदारी सिव्हिल इंजिनिअर श्री. पद्मनाभ प्रभाकर लेले, पुणे यांनी आनंदाने स्वीकारली आणि पूर्णत्वास ने लॉ. अनंत अडचणी, अगणित पुणे-बुरोंडी फेऱ्या यातून मार्ग काढित,

हा प्रकल्प पूर्ण करण्यात पद्मनाभ लेले यांचा सिंहाचा वाटा आहे. मनात ठरविलेला हा पृथ्वीचा अर्धगोल, आतून आधाराचा एकही खांब उभा न करता कसा बांधावा यासाठी ज्येष्ठ फेरोक्रीट तज्ञ डॉ. बाळकृष्ण नारायण दिवेकर, पुणे यांच्या सल्ल्याने आणि देखरेखीखाली हा पृथ्वीचा अर्धगोल उभा केला. प्लॉट खूप उताराचा असल्याने सर्व तऱ्हेच्या काळज्या घेत, अडचणींना तोंड देत हे काम पूर्ण केले. पृथ्वी बाहेरून रंगविण्याचे काम to the scale व्हावे यासाठी श्री. सदानंद ओख यांनी जवळजवळ २५०० कंटूरचे पॉईन्ट्स काढून दिले. या परिच्छेदात उल्लेख केलेल्या विविध तज्ञ लोकांनी चिरंजीव परशुरामभूमी येथील शिल्पाकृती निर्माण करण्यासाठी कोणत्याही प्रकारची फी अथवा

शुल्क न घेता, अत्यंत सहृदयतेने विनामोबदला मनापासून सहकार्य दिले असल्याने त्या सगळ्यांचा येथे आवर्जून उल्लेख करून त्यांना शतशः धन्यवाद देतो.

सगळ्याते मोठे आव्हान होते हे ५ टनी शिल्प सुखरूप बुरोंडीला नेणे आणि पृथ्वीवर mount करणे. हे शिल्प पुण्याहून बुरोंडीला दोन टप्प्यात नेले. ट्रकवर आडव्या ठेवलेल्या शिल्पाखाली शेंगांच्या टरफलांची पोती घातली होती. प्रवासात बसणाऱ्या धक्क्यांपासून शिल्पाचे संरक्षण होणे आवश्यक होते. वळणावळणांचा घाटाचा रस्ता टाळण्यासाठी पुणे-पनवेल मार्गे, गोवा हायवेने शिल्प दापोलीला पोहोचले. सकाळी साडेआठ वाजता निघालेले शिल्प रात्री ९ वाजता दापोलीला पोहोचले. अग्निहोत्र परिवारातील ७-८ जणांनी पुणे ते बुरोंडी या प्रवासात शिल्प नेताना, केवळ भगवानांची सेवा म्हणून स्वेच्छेने आणि स्वखर्चाने येऊन पडेल ती सर्व मदत केली. त्यांच्या श्रद्धेला आम्हा दोघांचे शतशः प्रणाम. सकाळी ६ वाजता दापोलीहून निघून अवघे १० किमी.चे अंतर पार करायला ३ तास लागले. यावेळी दापोलीतील स्थानिक तरुणवर्ग उत्साहाने आमच्याबरोबर मदतीला उत्फूर्तपणे आला होता. ट्रकमधून क्रेनने शिल्प नियोजित जागी पोहोचले पण ते कुठल्याच क्रेनने पृथ्वीच्या अर्धगोलावर चढविणे अशक्य होते कारण सगळ्यात मोठी क्रेन अरुंद रस्त्याने जागेवर येणे शक्य नव्हते. याला पर्याय म्हणून, चैनपुलीच्या साहाय्याने ३ खांब उभे करून, श्री. रवी कातडे यांनी हे काम, एका आठवड्याच्या मुदतीत सहजसाध्य केले. शिल्प पूर्णत्वाचे दिवस आठवले तरी आजही तो मानसिक ताण जाणवतो. शिल्प पृथ्वीवर विराजमान झाले आणि आम्हाला स्वप्न पूर्ण झाल्याचे समाधान

वाटू लागले. पृथ्वी बाहेरून रंगविण्याचे काम श्री. आशुतोष आपटे, मुंबई या तज्ञ चित्रकाराने मनापासून केले. आता भोवतालचे landscaping चे काम चालू आहे.

या सर्व कामात माझे साडू आणि धंघातील भागीदार श्री. प्रफुल्ल देव व सौ. मधुवंती देव, तसेच माझे दोन्ही जावई व मुली - सौ. पौर्णिमा आणि राजेंद्र मनोहर, सौ. अपर्णा आणि अतुल केतकर, माझे मित्र श्री. विवेक गोगटे आणि श्री. पांडुरंग पांगारे यांचा मोलाची मदत झाली.

कोकणातील दापोली या गावापासून १० किमी अंतरावर असलेल्या बुरोंडी या गावी भगवान श्रीपरशुरामांचे २१ फूट उंचीचे उत्तराभिमुख असलेले शिल्प, जमिनीपासून २० फूट उंचीच्या व ४० फूट व्यास असलेल्या अर्धगोल पृथ्वीवर उभे असून याची एकत्रित उंची ४० फुटांपेक्षा जास्त आहे. ही शिल्पाकृती हिरव्यागार डोंगरांच्या पार्श्वभूमीवर, बुरोंडी येथे साकार झालेली आहे.

शब्दशः स्वप्नपूर्तीचा अनुभव या कार्यातून मिळाला. फक्त याच कामात नाही तर आजपर्यंत प्रत्येक पावलावर आमच्यासाठी स्फूर्तिस्थान आणि शक्तिस्त्रोत ठरलेल्या भगवान परशुरामांचे, त्यांनीच निर्माण केलेल्या कोकणभूमीत प्रांगण उभं करता आले ही त्यांचीच इच्छा. हे स्थान सर्वांसाठी खुले असून सतत प्रेरणादायी ठरो ही प्रार्थना ..

अनिल गोविंद गानू,

सौ. अश्विनी अनिल गानू

09822022294, 09422007125

anilgganu@rediffmail.com

ashwiniganu@yahoo.com

अभूतपूर्व पार्ले आयोजित डॉ. यशोधन बापट स्मृती लघुकथा लेखन स्पर्धा -वर्ष पाचवे

स्पर्धेचे नियम :

- विषयाचे बंधन नाही
- शब्दमर्यादा १८८० ते २०००
- सुवाच्च अक्षरात एका बाजूस समास सोडून
- अंतिम तारीख - ३१ मार्च २०१५
- अस्वीकृत साहित्य परत केले जाणार नाही
- परिक्षकांचा निर्णय अंतिम राहिल
- प्रवेश फी नाही
- कथा पूर्वप्रसिद्ध नसल्याचे व स्वरचित असल्याचे प्रतिज्ञापत्र सोबत असावे
- कथा पाठवताना यशोधन बापट स्मृती लघुकथा लेखन स्पर्धेसाठी असा उल्लेख असावा
- संपर्कासाठी नांव, पत्ता, दूरध्वनी आवश्यक.
- पुरस्कार - प्रथम - रु. १००१, द्वितीय - रु. ७५१, तृतीय - रु. ५०१
- कथा पाठविण्याचा पत्ता - संपादक, अभूतपूर्व पार्ले, ५७, नरसिंगाश्रम, हनुमान मार्ग, टिळक विद्यालयासमोर, विलेपार्ले (पूर्व), मुंबई ४०० ०५७.

ही त्याची गोष्ट

पहिली ते दहावी, खेळायचं-बागडायचं. हसायचं-खिदळायचं दिवस कसे भूरकन उडून जातात! या दिवसात फारशी काही अपेक्षा नसते. जे काही मिळेल त्यात मन खुष असते. मग येते बारावीचे वर्ष. अभ्यास आणि क्लास यात हेही दोन वर्षे निघून जातात. मग सुरु होते, College admission ची लगबग, इथे नको तिथे, तिथे नको इथे असं करत करत, एकदाची admission होते. आणि सुरु होतो कॉलेजचा आडदांड अभ्यासक्रम. लेक्चर, प्रॅक्टिकल, ओरल, एक्स्ट्रा क्लास. पैशाची चणचण, उधारी उसनवारी, असं करत करत, कसं बसं रडत-खडत, ढकलत एकदाचं घोडं गंगेत न्हातं आणि तो पास होतो. आयुष्याची अशी वीस वर्षे हवेत विरून जातात. मग सुरु होतो नोकरी शोध. ही नको ती, लांब नको जवळ...असं करत दोन-तीन नोकऱ्या धरत सोडत, शेवटी एक नक्की होते आणि थोडंसं स्थिर-स्थावर व्हायला सुरुवात होते. आणि हातात पडतो पहिल्या पगाराचा चेक, तो बँकेत जमा होतो आणि सुरु होतो, अकाऊंट मध्ये जमा होणारा काही शून्यांचा न संपणारा खेळ. अशी दोन-तीन वर्षे जातात, तो थोडा स्थिरावतो. बँकेत आणखी काही शून्ये जमा झालेली असतात. एव्हाना वयाने पंचविशीं गाठलेली असते. लग्नाविषयीची चर्चा सुरु होते, पण त्या आधीच एखादी पटलेली असते किंवा पटवलेली असते. मग यथावकाश अक्षता पडतात आणि संसाराचा राम-रगाडा चालू होतो. लग्नाची ही पहिली दोन-तीन वर्षे मात्र छान गुलाबी, तरल आणि स्वप्नाळू असतात. हातात हात घालून गप्पा मारायचे असतात, नवनवीन स्वप्नं रंगवायची असतात. पण हे ही दिवस पटूकन उडून जातात आणि कदाचित ह्याच काळात बँकेतील शून्य थोडेसे

कमी होतात, कारण थोडी हौस-मोज केली जाते, थोडं हिंडणं-फिरणं होतं, खरेदी होते. मग चाहूल लागते बाळाची... आणि वर्षभरात पाळणा हलू लागतो. सर्व लक्ष आता बाळावर केंद्रित होते. त्याचं खरणं-पिणं, उठ-बस, शी-शु, त्याची खेळणी, त्याचे कपडे, त्याचे लाड कौतुक.... वेळ कसा फटाफट निघून जातो. एव्हाना तिचा हात नकळत त्याच्या हातून सुटलेला असतो, गप्पा मारणे, हिंडणे-फिरणे केव्हाच बंद झालेले असते, पण दोघांच्याही हे लक्षात येत नाही. अशातच तिशीचा उंबरठा ओलांडला जातो. बाळ मोठं होत जातं...ती बाळात गुरफटत जाते आणि तो आपल्या कामात. घराचा हप्ता, गाडीचा हप्ता आणि त्यात बाळाची जबाबदारी, त्याच्या शिक्षणाची, भविष्याची सोय आणि त्याच बरोबर बँकेत शून्य वाढवायचे टेंशन. तो पूर्णपणे स्वतःला कामात झोकून देतो. बाळाची शाळेत admission होते, तो मोठा होवू लागतो तसा तिचा सगळा वेळ बाळाची उठ-बस करता करता संपतो. एव्हाना पस्तिशी आलेली असते, स्वतःचं घर असतं, गाडी असते, बँकेत बऱ्यापैकी शून्य जमा झालेले असतात पण तरीही काही तरी कमी असते आणि पण ते काय ते समजत नसते, त्यामुळे तिची चिडचिड वाढलेली असते आणि त्याचाही वैताग वाढत जातो आणि मग दर वीकेंडला एकच प्याला सुरु होतो. दिवसामागून दिवस जात असतात, मूल मोठं होत असतं, त्याचं स्वतःचं एक विश्व तयार होत असतं... त्याचीही दहावी येते आणि जाते तोपर्यंत दोघांनीही चाळीशी ओलांडलेली असते. बँकेत शुन्याची भर पडतच असते. एका निवांत क्षणी त्याला मग ते जुने दिवस आठवतात. वेळ साधून तो तिला म्हणतो, अग, ये जरा अशी

समोर, बस जवळ, पुन्हा एकदा हातात हात घालून गप्पा मारू, कुठं तरी फिरायला जावू.. ती जरा विचित्र नजरेनेच त्याच्याकडे बघून म्हणते, “कुठल्या वयात काहीही सुचतं तुम्हाला. ढीगभर काम पडलीयेत मला आणि तुम्हाला गप्पा सुचतायेत.” कमरेला पदर खोचून ती निघून जाते. मग येते पंचेचाळीशी, डोळयावर चष्मा चढलेला असतो, एक दोन सुरकुत्या डोकावत असतात, केस आपला काळा रंग सोडू लागलेले असतात, मूल आता college मध्ये असतं... आणि ह्याचे वीकेंडचे एकच प्यालाचे कार्यक्रम सुरुच असतात. मूल college मधून बाहेर पडतं, आपल्या पायावर उभं राहतं, आता त्याला पंख फुटलेले असतात आणि एक दिवस ते दूर परदेशी उडून जातं... आता त्याच्या केसांनी काळया रंगाची आणि काही ठिकाणी डोक्याची साथ सोडलेली असते. तिलाही चष्मा लागलेला असतो. आता तो तीला म्हातारी म्हणू लागतो, कारण हाच म्हातारा झालेला असतो. पंचावन्नकडून साठीकडे वाटचाल सुरु होते. बँकेत आता किती शून्य आहेत हे ही त्याला माहित नसतं. एकच प्यालाचे कार्यक्रम एव्हाना आपोआप बंद होत आलेले असतात. औषधं-गोळया यांच्या वेळ-वार ठरलेले असतात. डॉक्टरच्या तारखाही ठरलेल्या असतात. मूल मोठं झाल्यावर लागतील म्हणून घेतलेलं चार-पाच खोल्यांचं घर अंगावर येत असतं. आता मूल कधीतरी परत येईल ही वाट बघणं तेवढंच काय ते हातात असतं. आणि एक दिवस येतो. संध्याकाळची वेळ असते. म्हातारा झोपाळ्यावर मंद झोके घेत बसलेला असतो. म्हातारी तिन्ही सांजेचा दिवा लावत असते. म्हातारा लांबून ते बघत असतो आणि तेवढ्यात फोन वाजतो. तो लगबगीने जावून फोन घेतो, समोरून मुलगा बोलत असतो. मुलगा आपल्या लग्नाची बातमी देतो आणि परदेशीच राहणार असेही सांगतो. म्हातारा थोडा गडबडतो, काय बोलावे हे त्याला सुचतच नाही,

म्हातारा मुलाला बँकेतील शुन्याविषयी काय करायचं ते विचारतो.

आता परदेशातल्या शुन्याच्या मानाने म्हाताऱ्याचे शून्य म्हणजे मुलाच्या दृष्टीने चिल्लरच असते. तो म्हाताऱ्याला एक सल्ला देतो, एक काम करा, त्याचा एक ट्रस्ट करा आणि वृद्धाश्रमाला द्या आणि तुम्हीही तिथेच रहा. पुढचं थोडं जुजवी बोलून मुलगा फोन ठेवून देतो.

म्हातारा पुन्हा झोपाळ्यावर येवून बसतो, म्हातारीची दिवावात होत आलेली असते. तो तिला हाक मारतो, “अगं ये, आज पुन्हा हातात हात घालून गप्पा मारू.” म्हातारी चक्क म्हणते, “हो आलेच.” म्हाताऱ्याला विश्वासच वाटत नाही, आनंदाने त्याचा चेहरा उजळून निघतो. त्याच्या डोळ्यात अश्रु दाटून येतात, त्याच्या एका डोळ्यातून एक अश्रु खाली येतो. तो गालावर येतो आणि अचानक थिजून जातो, डोळ्यातलं तेज कमी कमी होत जातं. आणि ते निस्तेज होतात.

म्हातारी आपलं आटपून म्हाताऱ्या शेजारी झोपाळ्यावर येवून बसते आणि म्हणते, बोला काय बोलायचय. पण म्हातारा काहीच बोलत नाही. ती म्हाताऱ्याला हात लावते. शरीर थंडगार पडलेले असते आणि डोळे एकटक म्हातारीला बघत असतात.

क्षणभर म्हातारी हादरते, सुन्न होते, तिला काय करावं हेच सुचत नाही, पण एक-दोन मिनिटात ती लगेच सावरते. हळूच उठते, पुन्हा देवघरापाशी जाते, एक उद्बत्ती लावते, देवाला नमस्कार करते, आणि पुन्हा झोपाळ्यावर येवून बसते. म्हाताऱ्याचा थंडगार हात घेते आणि म्हणते, चला कुठे जायचय फिरायला, आणि काय गप्पा मारायच्यायेत तुम्हाला ? बोला... असं म्हणत, म्हातारीचे डोळे पाणावतात, एकटक नजरेने ती म्हाताऱ्याकडे बघत असते आणि हळूच तिच्या डोळ्यातले अश्रु गोठून जातात. आणि म्हातारीची मान अलगद म्हाताऱ्याच्या खांद्यावर पडते.

झोपाळ्याचा मंद झोका सुरूच असतो,
झोपाळ्याचा मंद झोका सुरूच असतो....

@@@

प्रेषक - मुकुल वसंत साठे
mukulsathe30@gmail.com

संसार हा सुखाचा

(डिसेंबर २०१४ च्या पहिल्या अंकातील ‘संसार हा सुखाचा’ ची वाचकाने पाठविलेली कथापूर्ती)

तिच्या पाठमोऱ्या आकृतीकडे मी अवाक् होऊन बघत राहिलो. संसार सुख म्हणतात ते हेच कां ? सगळी रविवार सकाळ फुक्क ‘ट’.

पण आता आपण एकटेच, या आनंदी विचाराने वावरत स्वतःभोवतीच एक गिरकी घेतली. बाजूला ठेवलेले वर्तमानपत्रांचे गट्टे...हो गट्टेच ना...रविवारच्या पुरवण्या, जाहिराती सर्व घेऊन छान लोळत पडून वाचावे या सद्हेतूने मन प्रसन्न झाले व अस्मादिक गादीवर पहुडले, पण...त्या वर्तमानपत्रांची घडी हातात,सकाळी हिला केलेली मदत आणि गादीचा मऊसूत स्पर्श..अशावेळी एक डुलकी मारण्याची मजा काही और...च..

दारावर वाजजणारी ठणाणा बेल ऐकून धाडकन उठलो. आपल्याला झोपेत बघून आता ही काय म्हणेल या विचाराने धास्तावलो. दार उघडताच समोर आली सकाळची बोहारीण..“द्या, साहेब द्या, ताई आहेत कां ? बोहानीच्या वेळेला नाही म्हणू नका, घ्या २५ रुपये, द्या त्या बरण्या

इकडे.”

मला तर हर्षवायूच झाला. पडत्या फळाची आज्ञा..टुणकन् उडी मारून एका दमात सर्व डबे, बरण्या बोहारीणीच्या टोपलीत स्थिरावल्या आणि हातात.. ? १, २, नव्हे, पूर्ण २५ रुपये.. बघितलं, मी काय पैसे उधळायला निघालोय ? हे वाक्य हिच्यावर कसं फेकायचं या आनंदात शीळ मारून झाली नि आठवलं, जेवण ? काय करायचं ? नको, उगाच ही आनंदी सकाळ वाया जायला नको.

“अरे वा, अगदी प्रेमाने दार उघडले ?”

“मग तुला काय वाटले, मी उधळ्या आहे ?”

“आता हॉटेलमध्ये बघतेच की ?”

“अरे वा.. किचनमध्ये काय दिसतंय ? पिठलं भात ?”

म्हणत हिनं जो मुरका घेतलाय..

अहाहा.... लाजवाव...!

-सौ. स्वाती वर्तक

सभासद क्र. २६५४

(मूळ कथेचा शेवट)

मी रिमोट हाती घेऊन सर्फींग सर्फींग खेळत होतो आणि तेवढ्यात हाक ऐकू आली. तोच आवाज, तेच शब्द “भंगार,बाटली, डबा, फटा पुराना कपडा..”. मी गॅलरीत आलो. खाली पाहिलं. तीच भंगारवाली. मी तिला हाक मारली. ती वर आली. तिनं वीस रुपये दिले. सगळे आयटम्स टोपलीत टाकलेन् आणि “कपडे असतील तर काढा” म्हणाली.

“चल निघ इथून”!

ती हसली. विजयाचं. मीही. तिने दिलेल्या दहा दहाच्या दोन नोटांवर सुपारीएवढं पाचचं माझ्या खिशातलं नाणं ठेवलं.

पार्लरमधून ‘ही’ आली. मघाशी ज्या ऐवजांनी रुमचा कोपरा व्यापला होता तो रिता पाहून हिनं विचारलं, “कुठे आहेत बरण्या, डबे... ?”

“आली ती बोहारीण, तुझा अंदाज अचूक ठरला. पंचवीस रुपये देऊन गेली.”

हिच्या पार्लरी सौंदर्यात ह्याआनंदाची भर पडली.

“खरं की काय ?”

“म्हणजे खोटं की काय ?”

मी मनोमन आनंदलो. दुनिया खोटं बोलते. संसार सुखाचा व्हावा या प्रामाणिक इच्छेने पाच रुपयांचं खोटं बोललं तर बिघडलं कुठे ? हॉटेल पंचरत्न मध्ये फोन करून हिनं फ्राईड राईस, मंचुरियन मागवलं. फ्री होम डिलिव्हरी करणाऱ्या पोराला १० रुपये टीप दिली. चायनीजवर ताव मारता मारता मध्येच ही थांबली.

मला कळेना हिला काय झालं...

ती शून्यात बघत राहिली. म्हणाली,

“तुला नाही वाटत आपण आपणखी ताणलं असतं तर त्या बोहारीणीने तीस रुपयेही दिले असते ?”

मला ठसका लागला..

नातीगोती

बोला अमृत बोला

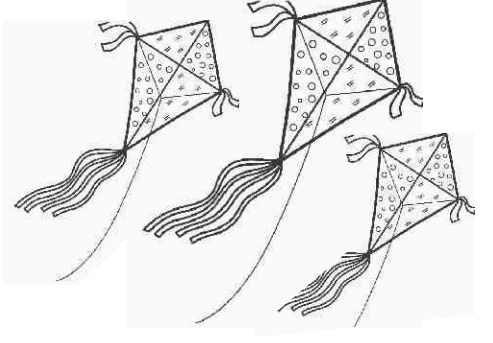
-गणेश आचवल

बघता बघता २०१४ हे वर्ष कधीच संपून गेलं आणि २०१५ साल सुरु झालं..

जानेवारी महिना म्हटला की साहजिकच वेध लागतात ते 'संक्रांतीचे'. तिळगुळ घ्या आणि गोड बोला असे म्हणून आपण एकमेकांना तिळगुळ देतो. गोड बोलण्याचं महत्त्व सांगतो. मनात विचार आले ते या गोड बोलण्याचे, संवाद कौशल्याचे. डिसेंबर महिना आठवला. गेल्या महिन्यात अनेक कॉलेजांमध्ये विविध महोत्सवांचं आयोजन केलं गेलं होतं. काही ठिकाणी महोत्सव प्रत्यक्ष अनुभवण्याचा देखील योग आला. हल्ली मार्केटिंग क्षेत्रात या गोड बोलण्याला खूपच महत्त्व प्राप्त झालं आहे. प्रत्येक जण गोड बोलत आहे, पण ते नाती जोडण्यासाठी नाही, तर स्वार्थासाठी. सर्व महोत्सवात कोणत्या ना कोणत्या चित्रपटाचे कलाकार येऊन आपल्या चित्रपटाच्या प्रमोशनसाठी सर्वांशी गोड बोलत होते, आमचा चित्रपट चित्रपटगृहात जाऊन बघा असे आवाहन करत होते. म्हणजे त्यांचं गोड बोलणं होतं ते स्वार्थासाठी, आपल्या घरी एखाद्या विमा कंपनीचा प्रतिनिधी येतो आणि आमची कंपनी कशी चांगली आहे हे अगदी गोड बोलून सांगत असतो. कधी कधी एखादा फोन एखाद्या पर्यटन कंपनीतून येतो आणि मग आपल्याला एक गिफ्ट लागले आहे, अमुक एका ठिकाणी या, आम्हाला ४५ मिनिटे द्या आणि तुमचे गिफ्ट घेऊन जा, असे सांगतो. आपण तिथे गिफ्ट आणायला गेल्यावर कळतं की त्यांच्या रिसोर्ट वरिंर स्कीमसाठी ते आपल्याला त्या योजनेत पैसे गुंतवण्यासाठी खूप आग्रह करतात. खूप गोड बोलतात, पण स्वार्थासाठी.

गोड बोलणे या संकल्पनेत एक स्वार्थ डोकावू लागला आहे, तो खटकतो. हल्ली अभिनेता आणि अभिनेत्री किंवा प्रसार माध्यमात काम करणाऱ्या लोकांचे प्रचंड आकर्षण समाजाला असतं. कलाराकांनी आपल्याशी बोलावे असे प्रत्येक चाहत्याला वाटत असतं. एका मराठी मालिकेतील एक कलाकार एका कार्यक्रमात होता. त्या कलाकाराचे खूप चाहते आहेत. एक साधारण मध्यमवयीन गृहस्थ त्याला भेटायला मेकअप रुममध्ये आले. त्यांना त्यांच्याबरोबर

फोटो काढायचा होता आणि १-२ मिनिटे बोलायचे होते. त्या कलाकाराने खोटे खोटे हसत त्या माणसाबरोबर फोटो काढला आणि तो माणूस गेल्यावर तो कलाकार त्या मध्यवयीन गृहस्थाविषयी खूप खिल्ली उडवणारे बोलला. मनात विचार आला की आज तुमची मालिका एका वाहिनीवर गाजत आहे आणि लोकांनी तुम्हा कलाकारांना लोकप्रियता दिली आहे, मग

गोड बोलण्याला स्वार्थाचा स्पर्श होऊ नये. आयुष्यात माणसे जोडायला शिकायला हवे. शाळेमधला तिळगुळ समारंभ आठवत असेल. संक्रांतीपासून रथसप्तमी पर्यंत या तिळगुळ समारंभाचे आयोजन व्हायचे. मुले वर्ग सजवायची, तिळगुळ वाटायची, मग शिक्षक संक्रांतीचे महत्त्व सांगायचे. तिळगुळ का खावा हे सांगायचे. अशा समारंभातून सुद्धा नाती जोडली जात होती. हल्ली इंग्रजी माध्यमाच्या शाळेत कुठे असतो तो तिळगुळ समारंभ. मग गोड बोलणे तर दूरच राहिले. बोलायला वेळ आहे कोणाला.. ?

संध्याकाळी ७.३० ते १० टिव्हीच्या जगात आपण बुडून गेलो आहोत आणि दुसऱ्यांच्या आभासी खोट्या जगात काय चालले आहे हे पाहण्यात आपल्याला जास्त रस. आई वडील दोघेही नोकरी करणारे आणि मुलगा किंवा मुलगी त्यांच्या मित्रमैत्रिणीत रमले आहेत, घरात इन मिन तीन जण, पण बोलायला वेळ कोणाला आहे.. मग गोड बोलणे तर दूरच. संक्रांतीच्या निमित्ताने मनात आलेल्या या विचारांचा प्रपंच तुमच्या समोर मांडला आणि सहज म्हणून रेडिओ सुरु केला तर ज्योत्सना भोळे यांचे गाणे सुरु होते, "बोला अमृत बोला, शुभ समयाला गोड गोड गोड...बोला....।।"

तिळगुळ घ्या आणि गोड गोड बोला

चाहत्यांनी एखादी अपेक्षा तुमच्याकडून ठेवली तर ते चुकीचे आहे कां ? या कलाकारांना मोठे करण्यात चाहत्यांचा तितकाच वाटा असतो. बालगंधर्वांनी सुद्धा प्रेक्षकांना 'मायबाप' म्हटले होते. सुप्रसिद्ध संगीतकार अनिल मोहिले यांची एक आठवण आहे. त्यांनी लता मंगेशकर यांच्या अनेक कार्यक्रमांचे संयोजन केले होते. परदेशात कार्यक्रम झाले की अनेक चाहते लतादीदींना भेटायला यायचे आणि मग त्यांच्याबरोबर फोटो काढायते व लतादीदींची सही घ्यायचे. एकदा अनिल मोहिले यांनी दीदींना विचारले, "तुम्ही कशाला त्या सर्वांबरोबर फोटो काढता ? तुम्हाला कंटाळा नाही का येत ? त्यावर दीदी म्हणाल्या, "अरे, माझ्याबरोबर दोन मिनिटे बोलून किंवा माझी सही घेऊन किंवा माझ्याबरोबर फोटो काढून जर का त्यांना आनंद मिळत असेल तर मी तो आनंद त्यांना द्यायला हवा. मी चाहत्यांची विनंती नाकारता कामा नये."

-गणेश आचवल

9833268391

athatharvbharadwaj@gmail.com

मध्यंतरी काही कारणांनी पुण्याला जाणं झालं. लोणावळा मागे पडल्यावर थंड वाऱ्याची झुळूक तन मन सुखावून गेली. कितीही नकोशी झाली तरी पंख्याची घरघर मुंबईत बंद ठेवता येत नाही. पुण्यात मात्र हे स्वातंत्र्य आहे. सकाळी उठून बाहेर पडले. सुंदर फुललेला गुलमोहोर /सोनमोहोर रस्त्याच्या कडेला नेत्रसुख देत होता. रस्ताभर लाल पिवळ्या पाकळ्यांचा सडा पडलेला होता. तेव्हा लक्षात आलं की अरे, मुंबईत अजून गुलमोहोर /सोनमोहोर नीट फुललाच नाहीये. चर्चगेटकडून योगक्षेमच्या वाटेवर दरवर्षी भरपूर मोहर फुलतो. मग यंदा असं कां बरं झालं असेल? कुणाला तरी विचारायला हवं. मनात विचार तसाच ठेवून मुंबईत परतले.

घरी पोहोचले तर घर मी जाताना जस्सं होतं अगदी तस्संच होतं. जाताना मुद्दामच मी घरातल्या पसाऱ्याकडे दुर्लक्ष केलं होतं. जुनी

वर्तमानपत्रे, पाण्याच्या बाटल्या, पुस्तक, सामानबरोबर आलेल्या प्लास्टिकच्या पिशव्या. अशा बऱ्याच वस्तू इकडे तिकडे पडल्या होत्या, दुसऱ्या दिवशी सकाळी मी माझ्या मुलाला म्हटलं, “अरे, आपण ज्या घरात राहतो, त्या घरासाठी दिवसाची फक्त १५ मिनिटं काढता येत नाहीत कां? चल तू घरासाठी वेळ काढू नकोस, पण घराकडे नीट डोळे उघडे ठेवून बघ, बऱ्याच सवयी बदलतील. हे घर आपलं आहे तर इथे वावरताना आपली सगळी इंद्रियं उघडी ठेवून वावरायला नको कां? ” मुलाने नेहमीप्रमाणे सगळ्या गोष्टींना हो म्हटलं. कशालाही नाही म्हणायचं नाही पण करायचं आपल्याला हवं तेच. जास्त वाद न घालता घाईघाईने सगळं आवरून मी ऑफीस गाठायला निघाले. चर्चगेटच्या भुयारी मार्गातून बाहेर पडून रस्त्याला लागले आणि पुन्हा एकदा गुलमोहोर सामोरा आला. थोडी थोडी फुलं फुललेला.

मनात विचार आला, खरंच मी तरी दिवसाची १५ मिनिटं डोळे उघडून आजूबाजूला बघते कां? ज्या शहरात मी राहते, त्या शहराकडे, माझ्या रोजच्या वाटेवरच्या झाडांकडे डोळे उघडे ठेवून पाहायला मला वेगळा वेळ काढण्याची गरज नाही. पण मी जर माझ्या इंद्रियांचा वापरच केला नाही, तर कसं काही दिसेल? माझे घर नीटनेटकं व्यवस्थित नाही, हे जाणवायला मला दुसरं घर बघावं लागत नाही, पण माझ्या वाटेवरचा गुलमोहोर फुलला नाहीये हे जाणवायला मला दुसऱ्या शहराची गरज का लागावी?

-नीला वैशंपायन

9920329214

wneela2gmail.com

आनंदाश्रम

स्वयम् प्रकाशन सोहळा
११ डिसेंबर २०१४

**गोष्ट तशी
गमतीची**
तुमची, आमची.. आजची!

